

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma / hoitotyö

Maarit Takala

MILLAISENA 30 - 50-VUOTIAS TUKITYÖLLISTETTY KOKEE ELÄMÄNHALLINTANSA TYÖLLISTYMISEN AIKANA?

Opinnäytetyö 2013

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Hoitotyön koulutusohjelma

TAKALA, MAARIT

Millaisena 30 - 50-vuotias tukityöllistetty kokee elämänhallintansa työllistymisen aikana?

Opinnäytetyö

49 sivua + 4 liitesivua

Työn ohjaaja

Mirja Nurmi, lehtori TtM

Toimeksiantaja

Kotkan Korttelikotiyhdistys ry

Maaliskuu 2013

Avainsanat

pitkäaikaistyöttömyys, tukityö, elämänhallinta

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Kotkan Korttelikoti ry:n eri yksiköihin tukityöllistyneiden pitkäaikaistyöttömien kokemusta elämänhallinnastaan työllistämisen aikana. Tutkimus koski ikäryhmää kolmekymmentävuotiaista viisikymmentävuotiaisiin. Työ oli laadullinen eli kvalitatiivinen, aineisto kerättiin teemahaastattelujen avulla. Teoreettisena viitekehyksenä käytettiin J. P. Roosin elämänhallinnan teoriaa sisäisestä ja ulkoisesta elämänhallinnasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa siitä, kuinka tukityöllistetyt kokevat elämänhallinnan eri osa-alueet työllistämisen aikana. Päämääränä oli myös selvittää, mitkä asiat toiminnassa tukevat elämänhallintaa ja mikä vaatii vielä kehittämistä.

Tuloksista selvisi, että elämänhallinnan kokeminen oli selvästi parantunut monella osa-alueella. Vuorokausirytmä oli parantunut, sosiaaliset kontaktit olivat lisääntyneet ja tärkeäksi koetun työn tuoma tarpeellisuuden tunne kasvanut. Terveystunteen kokemuksesta etenkin psyykkisen hyvinvoinnin lisääntyminen oli merkittävää. Moni oli myös saanut työkokemuksen ja koulutuksiin osallistumisen avulla uskoa tuleviin työllistymismahdollisuuksiinsa.

Tukityöllistymisen tarkoituksena on eri toiminnoillaan tukea avoimille työmarkkinoille sijoittumista. Tutkimusaineistosta käy selville, että tällä ikäryhmällä on siihen melko hyvät mahdollisuudet. Korttelikoti on aloittanut erilaisia työpajatoimintoja, kuten esimerkiksi hoivapajan. Hoitoalan suuren työvoimakysynnän vuoksi etenkin tämä voisi olla yksi askel kohti työllistymistä. Aineistosta voi nostaa esille myös kehittämistä vaativia asioita. Näitä ovat etenkin Kotkan Korttelikoti ry:n toiminnan suurempi julkisuus. Tiedottaminen työtoiminnasta sekä sieltä saatavista palveluista toisille toiminnalle tunnettavuutta yhteisön parissa.

ABSTRACT

KYMENLAAKSO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Health Care

TAKALA, MAARIT

How do 30 - 50 Year-Old-Long-Term Unemployed People Experience Life Management during Employment Period?

Bachelor's Thesis

49 pages + 4 pages of appendices

Supervisor

Mirja Nurmi, MSc

Commissioned by

Kotkan Korttelikotiyhdistys ry

April 2013

Keywords

long-term unemployment, supported employment, life management

This Bachelor's thesis studied the level of life management experienced during the employment period by long-term unemployed working in various units of Kotkan Korttelikotiyhdistys Ltd via supported employment. The study covered a group of people aged thirty to fifty. The research was a qualitative one and the data was collected by interviews. J.P. Roos's life management theory on internal and external life management was used as a theoretical framework for the study. The purpose of the study was to obtain information on how supported employment affected life management in various areas of life during the employment period. The goal was to find out what things currently support life management and what should still be improved.

The results show that the experience of life management had improved significantly in many areas. Circadian rhythm had improved, social contacts had increased, and working with something perceived as important had brought a feeling of being needed. In the area of experienced health especially the experience of psychological wellbeing had increased significantly. Many had also gained stronger faith in their future employment possibilities through work experience and participated in training.

The purpose of supported employment is to support the entry into the open labor market through its various activities. The study material makes it clear that this age group has pretty good chances for that. Korttelikoti has launched a variety of workshop activities, such as a caring workshop. Due to the high labor demand in the health care field especially this could be one step towards employment. Development needs can also be raised from the material. These include the bigger publicity of the activities of Kotkan Korttelikoti Ltd. Information about the work activities and the services available would bring awareness of the operations among the community.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
1	ELÄMÄNHALLINTA	7
1.1	Ulkoinen elämänhallinta	7
1.2	Sisäinen elämänhallinta	8
2	PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS JA TUKITOIMET SEN VÄHENTÄMISEKSI	8
2.1	Työllistymisen esteet	9
2.2	Aktivointisuunnitelma	9
2.3	Tukityö ja välityömarkkinat	10
3	TYÖTTÖMYYDEN VAIKUTUS TERVEYDENTILAAN	11
3.1	Työttömyyden vaikutus fyysiseen terveyteen	11
3.2	Työttömyyden vaikutus mielenterveyteen	12
4	TYÖTTÖMYYDEN VAIKUTUS ARJEN HALLINTAAN JA ELÄMÄNTAPOIHIN	12
5	TYÖTTÖMYYDEN VAIKUTUS SOSIAALISUUTEEN JA IHMISSUHTEISIIN	13
6	TUKITYÖLLISTETYN TYÖELÄMÄVALMIUDET	15
6.1	Korttelikotiyhdistys	15
6.2	Työelämävalmiudet	17
7	YHTEENVETO TEOREETTISESTA VIITEKEHYKSESTÄ	18
8	TUTKIMUSKYSYMYKSET	19
9	TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
9.1	Laadullinen tutkimusmenetelmä	19
9.2	Teemahaastattelu	20
9.3	Aineiston hankinta	21
9.4	Haastattelujen toteuttaminen	22
9.5	Aineiston käsittely ja analyysi	23

10 TUTKIMUSTULOKSET	26
10.1 Taustatiedot	26
10.2 Kokemus fyysisestä ja psyykkisestä terveydentilasta	26
10.3 Elämäntavat	28
10.4 Sosiaalisuus ja ihmissuhteet	31
10.5 Mitkä asiat työllistämijaksolla ovat antaneet uskoa omiin kykyihin?	34
10.6. Tukityöllistettyjen kokemat työelämävalmiudet	36
11 POHDINTA	41
11.1 Tutkimuksen eettisyys	42
11.2 Tutkimuksen luotettavuus	43
11.3 Jatkotutkimushaasteet ja kehittämisideat	44
LÄHTEET	46
LIITTEET	
Liite 1. Muuttujataulukko	
Liite 2. Teemarunko	
Liite 3. Esimerkki analyysirungosta	
Liite 4. Informaatiokirje	

1 JOHDANTO

Sekä tämänhetkiset että aiemmat lomautukset ovat lisänneet työttömyyden ja työttömien määrää. Useat ihmiset saavat uudelleen pysyvän työn tai ainakin pätkätöitä, moni kuitenkin jää työttömäksi. Köyhyys ja tuloerot ovat työttömyyden seurausta, ihmisten ongelmat alkavat lisääntyä ja töihin palaaminen vaikeutuu. Mikäli ihminen on pitkään ja toistuvasti poissa työmarkkinoilta hän saattaa syrjäytyä lopullisesti työelämästä. Näin syntyy vaikeasti työllistettävien ryhmä, joita ovat esimerkiksi vajaakuntoiset, kouluttamattomat ja työkokemusta ilman olevat (Kantola & Kautto 2002, 68 - 72.)

Niiden kotitalouksien määrä, jotka saavat toimeentulotukea lisääntyi vuonna 2009 yli kymmenen prosenttia. Uusi taantuma vaikutti etenkin 18 - 29-vuotiaisiin ja heidän tilanteensa oli samanlainen myös vuonna 2010. Samaan aikaan pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä nousi kuusi prosenttia. Vuonna 2010 toimeentulotuen kustannukset olivat yli 630 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa sitä, että toimeentulotuki on yhä useammalle pitkäaikaista tukea (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos.)

Marraskuun lopulla 2012 vähintään vuoden työttömänä olleita oli yli 4700 henkeä. Määrä on kasvanut vuoden takaisesta kymmenen prosenttia, siis hieman enemmän kuin kokonaistyöttömyys (Syyskuun työllisyyskatsaus 9/12.)

Kaakkois-Suomen pahin työttömyysalue on Kotkan - Haminan seutu. Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi yli viisi prosenttia vuonna 2012. Etenkin miesten työttömyys kasvoi ja nuorisotyöttömyys lähti nousuun. Kotkan kaupungissa on Kaakkois-Suomen korkein työttömyysaste (Kaakkois-Suomen talousnäkömät 2012.)

Useat tutkimukset osoittavat, että työttömillä on heikompi terveys kuin työssä käyville. Tämä saattaa johtua psyykkisestä rasituksesta, epäterveellisistä elintavoista tai tulojen pienenemisestä. Voi olla myös niin, että yksilön tietyt psyykkiset ja sosioekonomiset piirteet aiheuttavat sekä työttömyyden että terveysongelmien riskin. Tutkimuksissa on todettu yhteys työttömyyden ja sairastavuuden välillä. Työttömyys aiheuttaa myös lisääntynyttä lääkkeiden käyttöä, sairauspäiviä ja työkyvyttömyyttä. (Mannila & Marttila 2005.)

Tämän opinnäytetyön tilaaja on Kotkan Korttelikotiyhdistys ry. Tarkoituksena on tutkia sitä, millaisena 30 - 50-vuotias tukityöllistetty kokee elämänhallintansa työllistymisjakson aikana. Korttelikotiyhdistys on välityömarkkinapaikka pitkäaikaistyöttömille erilaisten työllistämistukien avulla. Työtoiminta on vähävaraisten vanhusten luona tapahtuvaa tukipalvelua mm. siivousta, ulkoilua, kaupassakäyntiä, saattoapua, seurustelua, lumitöitä, nurmikoneleikkuuta ym. Tukipalveluista veloitetaan kohtuullinen kulukorvaus. Työntekijät pyrkivät tavallaan korvaamaan kaukana asuvan tai puuttuvan omaisen. (Kotkan Korttelikotiyhdistys ry)

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, kuinka tukityöllistymisjakso Korttelikodissa vaikuttaa pitkäaikaistyöttömien elämänhallintaan heidän itsensä kokemana. Tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen. Koostan aineiston teemahaastatteluilla kerätystä aineistosta sekä teoreettisesta lähdemateriaalista. Viitekehyksenä käytän J.P. Roosin teoriaa elämänhallinnasta. Toivon tutkimuksen antavan uutta tietoa siitä, mikä toiminnassa on hyvää ja mitä voisi mahdollisesti kehittää.

Kvalitatiivisella menetelmällä tutkitaan kokemusperäistä tietoa. Tutkin tukityöllistettyjen omakohtaisia kokemuksia tukityöllistymisestä Korttelikodissa. Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä pystyin parhaiten selvittämään tutkittavien mielipiteet ja kokemukset asiasta. (ks. Hirsjärvi & Hurme 2009, 161.)

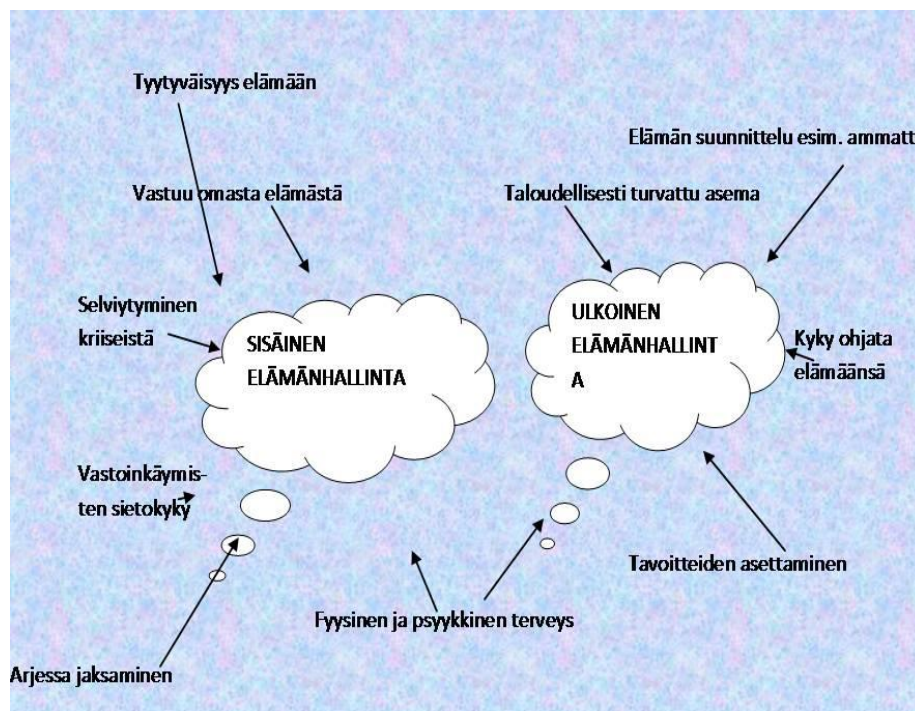
1 ELÄMÄNHALLINTA

1.1 Ulkoinen elämänhallinta

Roosin mukaan elämänhallinta jakautuu sisäiseen ja ulkoiseen elämänhallintaan. Elämänhallinta on kuitenkin subjektiivinen käsite, elämä on hallinnassa jos ihmisestä itsestään siltä tuntuu. Ulkoinen elämänhallinta tarkoittaa sitä, ettei mikään ulkoinen tekijä ole päässyt vaikuttamaan elämänkulkuun. Toisaalta se tarkoittaa myös sitä, että kaikki on mennyt juuri niin kuin on suunnitellut. Sosiaalinen asema, esimerkiksi koulutus vaikuttaa ulkoisen elämänhallinnan tunteeseen, samoin sukupuoli ja sukupolvi. Ulkoisen hallinnan tavoittelu on suurimmaksi osaksi taloudellisen turvallisuuden tavoittelemista. Ulkoiseen elämänhallintaan kuuluvat esimerkiksi elämän suunnittelu mm. ammatti, tavoitteiden asettaminen, henkisesti ja materiaalisesti turvattu asema, oman elämänsä ohjaaminen (Roos 1985;1988 206 - 208.)

1.2 Sisäinen elämäntilanne

Sisäinen elämäntilanne on se, miltä elämässä tapahtuvat asiat tuntuvat riippumatta siitä miltä ne ulkopuolelta katsottuna näyttävät. Sisäinen elämäntilanne on asioiden hyväksymistä ja vaikeuksista huolimatta ponnistelua eteenpäin. Roosin mielestä nykyajan elämäntilanteen etsiminen on usein kullisten pystyttämistä. Sisäiseen elämäntilanteeseen kuuluu sopeutuminen uusiin tilanteisiin, selviytyminen kriiseistä, positiivinen elämäntilanne, selviytyminen vastoinkäymisistä ja vastuun ottaminen omasta elämästään. (Roos 1985; 1988, 206 – 208.)

Kuva 1. Sisäinen ja ulkoinen elämäntilanne J.P. Roosia mukailien.

2 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS JA TUKITOIMET SEN VÄHENTÄMISEKSI

Taantuma vähentää työvoiman kysyntää, silloin myös työttömyysajat pitenevät jo valmiiksi työttöminä olevilla. Vaikeasti työllistyviä ovat ne, jotka ovat olleet vähintään vuoden yhtäjaksoisesti työttöminä. Myös ne jotka ovat kuudentoista kuukauden aikana vähintään kaksitoista kuukautta, sekä työvoimakoulutuksessa tai tukityöllistetyinä, mutta eivät ole työllistyneet vapaille markkinoille lasketaan vaikeasti työllistyviksi. Vielä yksi ryhmä ovat ne, jotka ovat olleet useissa työvoimapolitiittisissa toimesa, mutta eivät ole saaneet työtä vapailta työmarkkinoilta. (Melolinna 2011, 67.)

Pitkäaikaistyötön on henkilö joka on tutkimusajankohtana ollut yhtäjaksoisesti työttömänä kaksitoista kuukautta tai pitempään. (Tilastokeskus, Stat, Tietoa tilastoista.) Työttömällä on vapaa-aikaa huomattavasti enemmän kuin työssäkäyvällä, mutta toisaalta huomattavasti niukemmin rahaa käytössään. Työttömien vapaa-ajankäyttöön kohdistetaan kuitenkin paljon odotuksia. Heidän oletetaan etsivän aktiivisesti työtä ja edistävän mahdollisuuksiaan työnsaantiin. (Ylikännö 2011, 32.)

2.1 Työllistymisen esteet

Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2012 tekemän tutkimuksen mukaan kaikkein vaikeimmin työllistytvä ryhmä ovat henkilöt, jotka ovat saaneet tulonsa työttömyysturvasta yli tuhannen päivän ajan. Tässä joukossa on yli neljäkymmentäviisivuotiaita puolet vertailuryhmästä. Tutkimuksen kohderyhmäksi on valittu vuonna 2004 ja 2007 yli viisisataa päivää työttömyyspäivärahaa, sekä sen jälkeen viisisataa päivää työmarkkinatukea. Lisäksi toisena tutkimuskohteena ovat ne henkilöt, jotka eivät ole täyttäneet työssäoloehtoa ja ovat saaneet työmarkkinatukea tuhannelta päivältä (Aho & Mäkiäho 2012, 9.)

Tässä tutkimuksessa tulee selvästi ilmi, että perheettömyys ja yksinasuminen lisäsivät työllistymisen esteitä. Melkein puolella vaikeasti työllistyvien ryhmästä on ainoastaan peruskoulutasoinen tutkinto. Terveysongelmat ovat myös selvästi työllistymisen este. Alueilla, joilla on rakennemuutoksesta johtuen korkea työttömyysaste, esiintyy eniten pitkäaikaistyöttömyyden lisääntymistä. Tosiasia on se, että pitkä työttömyys vaikeuttaa työllistymistä jatkossakin. Tästä vaikeasti työllistyvien joukosta vain yksi viidestä oli ollut jonkin aktivointitoimenpiteen kohteena. Ulkopuolelle jäävät useimmiten miehet, terveysongelmista ilmoittaneet, ikääntyneet ja vähiten koulutusta saaneet. Myös pisimpään työttöminä olleet putoavat toimenpiteiden ulkopuolelle. (Aho & Mäkiäho 2012, 31 - 33.)

2.2 Aktivointisuunnitelma

Mikäli pitkäaikaistyötön täyttää kriteerit, hänelle laaditaan aktivointisuunnitelma. Työ- ja elinkeinotoimistossa laaditaan joko työnhakusuunnitelma tai tehdään työnhakuhaastattelu. Alle 25-vuotiaalle laaditaan aktivointisuunnitelma, mikäli hänelle on tehty työnhakusuunnitelma, ja hän oli saanut työmarkkinatukea 180 päivän ajan viimeisen 12 kuukauden aikana. Vaihtoehtona on, mikäli työnhakija on saanut 500 päi-

vän työttömyysrahakauden jälkeen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulo on neljän viimeisen kuukauden aikana muodostunut toimeentulotuesta. Yli 25-vuotiaalle laaditaan aktivointisuunnitelma sen jälkeen kun hän on saanut työmarkkinatukea vähintään 500 päivän ajan ja on siihen edelleen oikeutettu. Hänelle laaditaan aktivointisuunnitelma jos hän on saanut työttömyyspäivärahaa 500 päivää ja oikeus lisäpäiviin on loppunut ja hän on saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivän ajalta. Myös jos pääasiallinen toimeentulo on ollut työttömyyden perusteella myönnetty toimeentulotuki viimeisen vuoden ajan. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2001 3§.)

2.3 Tukityö ja välityömarkkinat

Tukityö on usein valmennusprosessin tai palveluohjausprosessin vaihe. Tuetulla työllä tarkoitetaan työjaksoa, jota tuetaan joillakin työvoimapolitiittisilla tukitoimilla. Tuettu työ voi nimitykseltään olla työharjoittelua, työkokeilua, työelämävalmennusta tai palkkatuettua työtä. (Välityömarkkinoiden määrittelystä ja käsitteistä.)

Suomen laissa julkinen työvoimapalvelu ja sen tavoitteet määritellään seuraavasti: ”Työvoimaviranomainen järjestää tai hankkii julkisena työvoimapalveluna työnvälityspalveluita, työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta ja muita ammatillisen kehittymisen palveluita sekä edistää työttömien työllistymistä työllistämistuen avulla. Julkiseen työvoimapalveluun kuuluvat myös muut tämän lain mukaiset tuet, avustuksen ja etuudet.” Lisäksi laissa määritellään tavoitteista esimerkiksi niin, että tarkoituksena on auttaa hakijaa löytämään hänelle soveltuvaa työtä tai koulutusta. Palvelun on oltava tarpeiden mukaista ja perustua vapaaehtoisuuteen. (Laki julkisesta työvoimapalvelusta, 2§-3§.)

Välityömarkkinat tarkoittaa työmahdollisuuksia henkilöille joiden on vaikea työllistyä avoimille työmarkkinoille. Välityömarkkinoilla tarjotaan aktiivisen työvoima- ja sosiaalipolitiikan työmahdollisuuksien lisäksi työhön sijoittamista edistäviä ja työssä selviytymistä tukevia palveluja (Työpajatieto, Välityömarkkinat)

3 TYÖTTÖMYYDEN VAIKUTUS TERVEYDENTILAAN

3.1 Työttömyyden vaikutus fyysiseen terveyteen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hankkeen mukaan näyttää siltä, että työmarkkinoilta syrjäytyminen on yhteydessä terveysongelmiin ja työkyvyssä olevaan vajeeseen. Tämä johtuu siitä, ettei heillä ole mahdollisuutta saada työterveyspalveluita terveyskeskuksesta. Hankkeen tarkoituksena oli saada terveyspalveluita mukaan niihin toimintoihin, jotka työllistävät ja ylläpitävät työttömien työkykyä. Toimintaa toteutettiin useilla eri paikkakunnilla, myös Kotkassa. (Saikku & Sinervo 2011, 6.) Kun asiakas oli yhteydessä työvoimaviranomaisiin, mm. työ- ja elinkeinotoimistoon tai kaupungin sosiaaliohjaajiin, he ottivat asiakkaan suostumuksella yhteyttä terveydenhoitajaan, joka suoritti asiakkaalle perusteellisen terveystarkastuksen. Sen perusteella tehtiin arvio asiakkaan työkyvystä, ja mahdollinen ohjaus lääkärin vastaanotolle ja edelleen esimerkiksi fysioterapeutille. Asiakkaan mahdollista eläkekelpoisuutta arviointiin, ja lääkäri kirjoitti siitä lausunnon eläkehakemusta varten. (Saikku & Sinervo 2011, 48 - 49.)

Hankkeen tuloksissa todetaan, että kunnat ovat huomanneet työttömien terveyteen liittyvät asiat tärkeiksi. Tiiviimpi yhteistyö sosiaalitoimen, perusterveydenhuollon ja TE-hallinnon välillä on tulevaisuudessa osa työttömien terveydenhuoltoa kunnissa. (Saikku & Sinervo, 123.) Terveyspalvelut ja niiden maksuttomuus olisi turvattava lainsäädännöllä kaikille työttömille. Myös terveyttä edistäviä palveluja tulisi kehittää ja turvata pääsy työkyvyn arviointi- ja kuntoutuspalveluihin. Tämän turvaisi terveydenhoitaja ja lääkäri, jotka ovat perehtyneet nimenomaan työttömyyteen ja sen seurauksiin. (Saikku & Sinervo 2011, 140 - 144.)

Työ tukee terveyttä monilla eri tavoilla, mikäli työ ei ole fyysisesti rasittavaa tai vaarallista. Mielekäs työ ja hyvä työilmapiiri jossa ihminen kokee tekevänsä mielekästä työtä, on monelle tärkeä voimaannuttava tekijä. Keskusteleminen työkavereitten kanssa ja työyhteisön neuvot koetaan hyvin tärkeiksi. Vapaa-aika ja ympäristö aiheuttavatkin useammin terveyttä uhkaavia tekijöitä kuin työ. Työhön liittyvä työterveyshuolto on myös osaltaan terveyttä tukeva asia. Se auttaa torjumaan tekijöitä, jotka aiheuttavat yleisimmät kansansairautemme. Työnantaja voi tukea terveydenedistämistä myös tarjoamalla mahdollisuuden ruokailuun, sekä edullisia liikuntamahdollisuuksia. (Aromaa & Koskinen 2010.)

3.2 Työttömyyden vaikutus mielenterveyteen

Mielenterveysongelmat lisääntyvät, mikäli työttömyys pitkittyy. Mielekäs tekeminen ehkäisee ongelmia, etenkin sosiaaliset suhteet. Työttömän olisi oltava aktiivinen, vaikka se olisi hankalaakin jotta välttyisi passiivisuuden aiheuttamalta syrjäytymiseltä. Kuitenkin etenkin pitkäaikaistyöttömyys aiheuttaa sen, että työn saaminen alkaa vaikuttaa mahdottomalta. Tällöin ei mielenkiinto enää riitä mielekkääseen ajankäyttöön. Työhallinto aktivoi työttömiä erilaisilla toimenpiteillä joihin kuuluu työnhakusuunnitelma. Ajankäyttöä rytmitetään mm. tukitöillä ja kursseilla, etenkin nuorille pyritään hankkimaan paikka työharjoittelusta tai koulutusta. (Ylikännö 2011, 33.)

4 TYÖTTÖMYYDEN VAIKUTUS ARJEN HALLINTAAN JA ELÄMÄNTAPOIHIN

Eriarvoisuus yhteiskunnassa näkyy esimerkiksi haavoittuvuutena ja osattomuutena. Aiemmin harjoitettu sosiaalipolitiikka suuntautui lähinnä sairauden tai työttömyyden aiheuttaman riskin tunnistamiseen. Arjen sujuminen pyrittiin turvaamaan erilaisilla järjestelmillä. Nykyisin on mietittävä myös arkielämän ehtoja ja sitä, kuinka ne turvaavat ihmisarvoa ja elämänedellytyksiä myös tulevaisuudessa. (Forssén ym. 2010.)

Yleensä elintavoiksi kutsutaan alkoholin käyttöä, liikkumista, ruokailutottumuksia ja tupakointia. Kaikki nämä vaikuttavat riskiin sairastua tai säilyä terveempänä. Haitalliset elintavat johtavat heikkoon terveydentilaan ja näin ollen varhaiseen kuolleisuuteen. Elintapojen valintaan on aina mm. sosiaalinen ja kulttuurinen taustasyynsä. Hyvä sosioekonominen asema antaa tilaisuuden tiedollisten, taloudellisten ja sosiaalisten resurssien käyttöön. Tästä seuraa mahdollisuus valita terveelliset elintavat (THL 2013.)

Useammissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, ettei työttömyys aiheuttaa terveyttä vaarantavia elintapoja. Pikemminkin käy niin, että ne jotka ovat kuluttaneet runsaasti alkoholia ennen työttömyyttään jatkavat kulutustaan. Osa työttömistä vähentää alkoholinkulutusta tulojensa pienentyessä (Mannila & Marttila 2005.)

Työttömän ajankäytöstä suurin osa kuluu nukkumiseen, kotitöihin, läheisiin, harrastuksiin ja joutenoloon. Vapaa-ajan lisääntyminen koettiin yhdeksi työttömyyden positiivista asioista. Ajankäytön rytmi ei ole samanlainen kuin työssäkäyvillä, vaan rakentuu omien mieltymysten mukaan. (Leinonen 2010, 55.)

5 TYÖTTÖMYYDEN VAIKUTUS SOSIAALISUUTEEN JA IHMISSUHTEISIIN

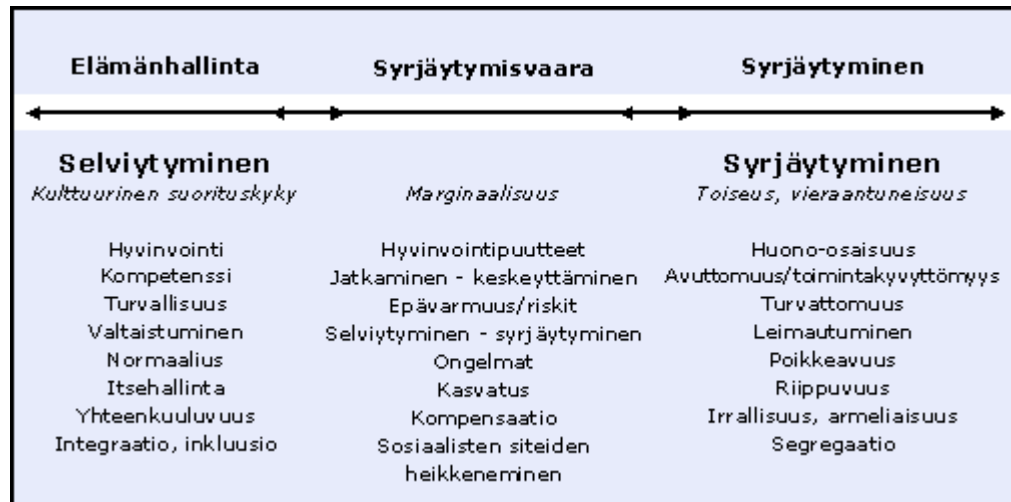
Noin kolmekymmentävuotiaana ihminen on yleensä mukana työelämässä, jotkut ovat perustaneet perheenkin. Elämä alkaa olla vakiintunutta ja paineet olla samanlainen osa yhteiskuntaa alkavat painaa. Sosiaalinen asema antaa vakautta elämään. (Dunderfelt 2011, 112 - 113.) Miehelle työn merkitys korostuu kolmenkymmenen vuoden iässä. Hänelle on hyvin tärkeää tulla tekemisen avulla muiden nähtäväksi. Työ on tärkeä itsetunnon lähde, mutta myös perheen merkitys on suuri. Usein nainen on tässä ikävaiheessa enemmän kiinni kodissa ja lapsissa. Tasa-arvo saattaa rakoilla kotitöiden jaossa. Kaikkein parhaimmillaan ikäkausi on elämän parasta aikaa. (Dunderfelt 2011, 121 - 130.)

Kyvyttömyys osallistua täysipainoisesti yhteiskuntaan tarkoittaa syrjäytymistä. Tästä muodostuu yhteisön ja yksilön välinen ristiriita. Yksilö jää työelämän ulkopuolelle ja joutuu sosiaalisesti sivuun. Hän ei ole mukana kulttuurisesti hyväksytyssä elämän valtavirrassa. Sosiaalinen osallisuus tai sosiaalinen integraatio on syrjäytymisen vastakohta. Yksilöä yhteiskuntaan liittävien siteiden heikkeneminen on syrjäytymisen pääpiirre. (Raunio 2010, 10 -12.)

Suomessa on käyty keskustelua siitä, miten pitkäaikaistyöttömät kokevat syrjäytyvänsä yhteiskunnasta. Ihmisellä on suuri riski ahdistua ja lamaantua kun hän jää pitkäaikaisesti tai pysyvästi työttömäksi. (Raunio 2010, 76 - 83.)

Työelämään integroiminen tarkoittaa työttömien, erityisesti pitkäaikaistyöttömien aktivoimista työelämään. Työteon kautta yhteiskuntaan integroituminen onkin todettu toimivaksi tavaksi ehkäistä syrjäytymistä etenkin Suomessa, jossa työetiikka on hyvin keskeinen arvo. Työelämään aktivoivia toimenpiteitä ei voida kuitenkaan kohdistaa kaikkiin pitkäaikaistyöttömiin samalla tavalla. Vaikeimmin työllistyvät ovat tilanteessa, ettei heitä voi millään kuntouttavalla tai aktivoivalla toimenpiteellä palauttaa työelämään. (Raunio 2006, 83 - 85).

Alla olevassa kuvassa 1 kuvataan, kuinka syrjäytyminen ei ole pysyvä olotila vaan prosessi, joka tuottaa syrjäytyneisyyttä. Kuvassa on eritelty elämäntilannetta, syrjäytymisvaaraa ja syrjäytyminen sekä niihin liittyvät lähikäsitteet.

Kuva 2. Syrjäytymistä kuvaava prosessi. (Virtanen, Jalava, Koskela & Kilappa 2006, 22, 23.)

Evan tutkimuksessa on selvitetty työn merkitystä suomalaisille. Mitä korkeampi koulutustaso ja mitä nuorempi henkilö oli kysymyksessä, sitä vähäisemmäksi työn merkitys koettiin elämässä. Sellaisilla aloilla, joissa työn erottaminen muusta elämästä oli vaikeinta, työ koettiin kaikkein tärkeimmäksi asiaksi elämässä. (Haavisto 2010, 25.)

Suurimmalle osalle suomalaisista työ merkitsee pelkästään mahdollisuutta hankkia toimeentulo. Protestanttinen työn arvon korostaminen sinällään, ei pidä enää paikkaansa etenkin nuorempien, alle neljäkymmentävuotiaitten ryhmässä (Haavisto 2010, 34 - 36.)

Hyvinvointi ja henkinen jaksaminen heikentyvät työttömyyden aikana. Ympäristön negatiivinen palaute työttömyydestä sekä sosiaalinen eristäytyminen ovat työttömyyden huonoja puolia. Elämäntilanteeseen vaikuttaa työttömän suhtautuminen lisääntyneeseen vapaa-aikaan. (Leinonen 2010, 59 - 60.)

Kuitenkin työ on merkittävä itsearvostuksen lähde ja oman identiteetin ylläpitäjä. Sosiaaliset suhteet, etenkin hyvät työkollegit koetaan hyvin tärkeiksi. (Haavisto 2010, 34 - 36.)

Nuorten ylisukupolvinen työttömyys ei kuvasta pelkästään työttömyyden, vaan myös tiettyjen toimintamallien periytymistä sukupolvelta toiselle. Tästä voidaan käyttää nimitystä sosiaalinen perintö joka on tietynlaista käyttäytymistä ja arvostuksia. (Pohjan-
tammi, 10.)

6 TUKITYÖLLISTETYN TYÖELÄMÄVALMIUDET

6.1 Korttelikotiyhdistys

Kotkassa vahvana toimijana on Kotkan Korttelikotiyhdistys, jonka toiminta-
ajatuksena on mm. se, että kaikilla on oikeus parhaaseen mahdolliseen terveyteen, so-
siaaliseen hyvinvointiin ja osallisuuteen. Korttelikodeissa työskentelee eri-ikäisiä nai-
sia ja miehiä eri kulttuureista. Siellä pyritään tukemaan ihmisarvoista elämää.” *Py-
rimme pitämään kaikki mukana yhteiskuntaa rakentamassa*”. Yksilön ja yhteiskunnan
oikeuksien ja velvollisuuksien tasapaino edistää sosiaalista kestävyyttä.(Kotkan Kort-
telikotiyhdistys ry.)

Korttelikotiyhdistys on yleishyödyllinen, voittoa tavoittelematon tämän ajan asu-
kasyhdistys. Se toimii yhteistyössä alueen asukkaiden ja eri viranomaistahojen kanssa,
kestävän kehityksen hengessä. Yhdistys on perustettu 11.12.1997. Päätoimialana on
neljän korttelikodin ylläpitäminen. Ne ovat Muorikka, Ratikka, Alvariska ja Naapuri.
Aukioloajan ulkopuolella korttelikodit ovat alueiden asukkaiden käytössä ympäri vuo-
rokauden. Niissä järjestetään perhejuhlia ja eri järjestöjen sekä taloyhtiöiden kokouk-
sia kohtuullista kulukorvausta vastaan. Korttelikotien toiminnan ympärille on syntynyt
aina tarpeen mukaan monenlaista muuta toimintaa. Ainoat toiminnan rajat ovat laki ja
yleisesti hyväksytyt moraalisäännöt.

Yhdistys on palkannut vuodesta 1999 alkaen työttömiä henkilöitä erilaisilla työllistä-
mistuilla vähävaraisten vanhusten tukipalvelutehtäviin. Näitä tukipalveluja ovat mm.
siivous, ulkoilu, kaupassakäynti, saattoapu, seurustelu, lumityöt, nurmikonleikkuu ym.
Tukipalveluista veloitetaan kohtuullinen kulukorvaus.

Työntekijät tekevät tärkeää ja tarpeellista työtä vanhusten parissa. Kokemuksen mu-
kaan esim. vanhusten yksinäisyys on tänä päivänä hyvin yleistä. Työntekijät pyrkivät
tavallaan korvaamaan kaukana asuvan tai puuttuvan omaisen. (Korttelikotiyhdistys
ry.)

Kotkan Korttelikotiyhdistyksen hanke ”TUTUT” on aloitettu vuonna 2013 ja se jatkuu vuoteen 2015 saakka. Hankkeen tarkoituksena on työllistää pitkäaikaistyöttömiä työelämävalmiuksia parantaviin pajiin. Tavoitteena on Kotkan alueen vähävaraisten vanhusten, pitkäaikaistyöttömien sekä maahanmuuttajien elämänlaadun parantuminen. Toiveena on myös se, että peruspalveluiden tarve vähenee, elämänhallintaan on löydetty uusia keinoja, sosiaalinen verkosto on laajentunut ja terveystapatietoisuus on lisääntynyt. Yhteisöllisyyden kautta on löydetty voimavaroja ja keinoja selviytyä vaikeistakin tilanteista. Hankkeen tarkoituksena on järjestää tukityöllistetyille urasuunnittelua, työkokemusta ja koulutusta kohentamaan heidän työelämävalmiuksiaan. Pajoja ovat kotihoitopaja, kahvitus-/ravitseminen-/virikepaja, kumppanuustalon emännöintipaja, hoivapaja sekä kansalaistaitojen-, kulttuurin ja suomenkielen paja (Kotkan Korttelikoti ry.)

Tukityöllistetyt tulevat työhaastatteluun TE -toimiston tai Työvoiman palvelukeskuksen kautta. Työhaastattelussa kartoitetaan mm. työkokemus, osaaminen, tavoitteet, urasuunnittelu, erityistaidot, päihteiden käyttö ja perhetilanne. Heille laaditaan ensimmäinen tavoitesuunnitelma ja tehdään sopimus palkkatuesta, työelämävalmennuksesta, työharjoittelusta tai kuntouttavasta työtoiminnasta. Tavoitteena on, että tukityöllistetyt työelämävalmiudet parantuvat jakson aikana.

Seuraava tavoitesuunnitelma laaditaan 2 - 4 kuukauden kuluttua työn aloittamisesta. Siinä tarkastellaan jakson onnistumista, työn sujumista, työelämävalmiuksia, tavoitteiden toteutumista ja tulevaisuuden suunnitelmia. Samalla kartoitetaan mahdolliset haetut työpaikat ja yhdistyksen suoritetut koulutukset.

Kolmas tavoitesuunnitelma tehdään 3 - 6 kuukautta edellisen jälkeen, samalta pohjalta ja motivoiden edelleen sijoitukseen. Edelleen sijoittaminen on palkkatuella työllistetyntekijän siirtämistä toisen työnantajan, eli käyttäjäyrityksen käyttöön. Mahdollisia käyttäjäyrityksiä voivat olla esimerkiksi yrityksen, yhdistyksen tai yksityiset henkilöt. Tämä järjestely edellyttää, että työntekijä suostuu siihen vapaaehtoisesti. Tällä tavalla hän saa työkokemusta ja mahdollisuuden palkkatyöhön.

Neljännellä kerralla arvio tehdään puhelimitse. Siinä arvioidaan mm. tukityöllistymisen vaikutuksia työelämävalmiuksiin, tavoitteiden toteutumista ja suunnitelmia tulevaisuuden suhteen. Samalla annetaan ohjausta ja neuvontaa.

Kotkan Korttelikoti ry:n laatuvaatimuksena on, että tukityöllistetty kokee saaneensa henkilökohtaista ohjausta ura- ja opintosuunnitelmissaan ja että hänen henkilökohtainen elämäntilanteensa ja mahdollinen tuen tarpeensa huomioidaan. Tavoitesuunnitelmien tarkoituksena on konkretisoida työntekijälle hänen omat kehittämiskohteensa (Kotkan Korttelikotiyhdistys ry 2012.)

6.2 Työelämävalmiudet

Seuraavassa taulukossa on kuvattu työelämässä tarvittava ammattitaito Pekka Ruohotien 1999 mukaisesti, taulukko 1:

Taulukko 1. Työelämässä tarvittava ammattitaito, (Ruohotie 1999, 40.)

Elämänhallinta	Kommunikointitaito	Ihmisten ja tehtävien johtaminen	Innovatiivisuus ja muutosten hallinta
oppimisen taito	vuorovaikutustaito	koordinointikyky	hahmottamiskyky
kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä	kuuntelutaito	päätöksentekotaito	luovuus, innovatiivisuus, muutosherkkyys
henkilökohtaiset vahvuudet	suullinen viestintätaito	johtamistaito	
Ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys	kirjallinen viestintätaito	taito hallita konflikteja	
		suunnittelu- ja organisointitaito	

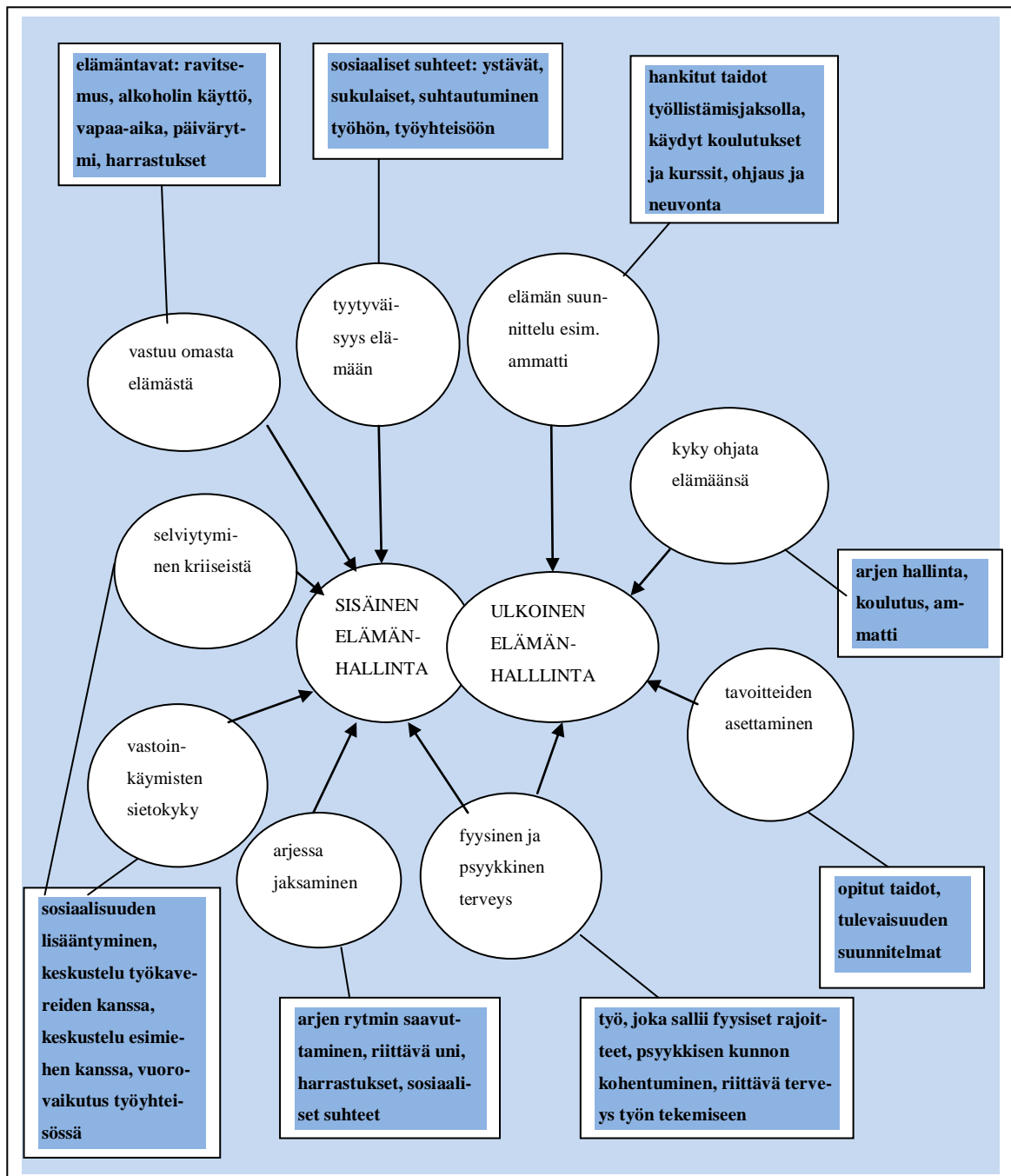
Yleisistä työelämävalmiuksista Kotkan Korttelikodilla korostetaan osaamista, koulutusta ja työelämän pelisääntöjen noudattamista. Henkilökohtaisista ominaisuuksista sosiaalisuus, siisteys, asenne ja erilaisuuden hyväksyminen ovat tärkeitä. Tärkeitä ovat myös omien vahvuuksien, kehitystarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden tunnistaminen, sekä työelämän vaatimusten mukainen käyttäytyminen.

Kun asiakas tulee Korttelikotiyhdistyksen työntekijäksi, hänelle tehdään tavoitesuunnitelma työelämävalmiuksien kehittämiseksi. Häneltä kysytään koulutusta ja työhistoriaa, työttömyyden kestoa ja omaa arviota sen syystä. Harrastukset, terveydentila ja mahdollinen päihteiden käyttö kysytään myös, samoin sosiaalinen tilanne. Asiakkaalta kysytään myös tavoite työllistymisjaksolle: mikä ala häntä kiinnostaa, sekä mitä erityistaitoja hänellä on. (Kotkan Korttelikotiyhdistys ry.)

7 YHTEENVETO TOEREETTISESTA VIITEKEHYKSESTÄ

Työn teoreettisen viitekehyksen pohjana on J.P. Roosin teoria sisäisestä ja ulkoisesta elämäntilasta. Viitekehykseen on kuvattu niitä asioita, jotka tässä työssä ovat olleet tarkastelun kohteena. Näiden pohjalta on rakennettu tutkimuskysymykset sekä johdettu teemahaastattelun runko. Teemahaastattelun avulla on haettu vastauksia kysymykseen, kuinka tukityöllistetyt kokevat elämäntilansa tukityöllistymisjakson aikana. Tutkimuskysymykset on merkitty kuvaan tummennettuna.

Kuva 3. Teoreettinen viitekehys.

8 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön päämääränä oli saada vastauksia kysymykseen siitä, kuinka tukityöllistetyt kokevat sisäisen ja ulkoisen elämänhallinnan eri osa-alueet työllistämisyksikön aikana. Tutkimuskysymykset on johdettu työn teoriaosuudesta. Niiden avulla oli tarkoitus tuottaa Kotkan Korttelikoti ry:lle tietoa ja ideoita toiminnan kehittämistä varten.

Tutkimuskysymykset muodostuivat seuraaviksi:

- Millaisena tukityöllistetty kokee fyysisen ja psyykkisen terveydentilansa työllistämisyksikön aikana?
- Millaisena tukityöllistetty kokee elämäntapansa tukityöllistämisyksikön aikana?
- Millaisena sosiaalisuus ja ihmissuhteet koettiin työllistämisyksikön aikana?
- Mitkä asiat työllistämisyksiköllä ovat antaneet uskoa omaan kykyihinsä?
- Millaiseksi tukityöllistetty kokee työelämävalmiutensa työllistämisyksikön aikana?

9 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

9.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Koska tässä opinnäytetyössä pidetään tärkeänä tukityöllistettyjen kokemuksia ja mielipiteitä, on tutkimusmenetelmäksi valittu laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen avulla oli mahdollista kuvata ihmisten arkielämän, todellisuuden, luonnetta. Tarkoituksena oli tutkia valittuja teemoja osa-alueineen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Pyrkimyksenä oli saada selville tutkittavasta asiasta uusia ja kehittäviä asioita (ks. Hirsjärvi ym.) 2010, 160 - 161.)

Tutkimuksen teko alkoi aiheen valinnalla, joka oli siis ”Kuinka tukityöllistämisyksikönsä vaikuttaa 30 - 50 -vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien työllistettyjen elämänhallintaan?”. Aiheesta alettiin kerätä teoretietoa mm. aikaisemmista tutkimuksista pitkäaikaistyöt-

tömyydestä, tilastoista tukityöllistämisen vaikutuksista, laeista jotka koskevat pitkäaikaistyöttömyyttä ja aktivointitoimenpiteitä.

Teoriapohjan lisäksi tietoa kerättiin tekemällä teemahaastatteluja. Haastattelut toteutettiin Kotkan Korttelikotien yksiköissä, eli niissä tiloissa joissa haastateltavat osittain toimivat arjessaan. Kohdejoukko valittiin tukityöllistetyistä, jotka ovat vapaaehtoisesti suostuneet haastatteluihin. (ks. Hirsjärvi ym. 2010, 164.)

9.2 Teemahaastattelu

Tutkimusongelmiin oli tarkoitus hakea vastauksia haastattelun avulla. Haastattelun etu on se, että sillä saa kerättyä tietoa joka on subjektiivista ja laaja-alaista. Haastattelija ja haastateltava ovat suorassa vuorovaikutuksessa keskenään. Tilanne mahdollisti täydentävien kysymysten tekemisen ja palaamisen asioihin, joita halutaan myöhemmin tarkentaa. Arkaluonteisista asioista, tai asioista jotka ovat vaikeita haastateltavalle, oli helpompaa puhua kasvotusten haastattelijan kanssa (ks. Hirsjärvi & Hurme 2008, 34 - 35). Korttelikoti ry:n työllistämisen henkilön omat tuntemukset, tavoitteet ja suunnitelmat ovat asioita joita oli tarkoitus saada selville haastattelemalla.

Haastattelun lajeista tähän työhön valittiin teemahaastattelu. Kaikki haastateltavat ovat kokeneet pitkäaikaistyöttömyyden ja sen seuraukset. Samoin kaikki olivat työllistyneet Korttelikoti ry:lle. Saman tilanteen ja ilmiön kohtaaminen on edellytys teemahaastattelun tekemiselle. Teemahaastattelu, joka on puolistrukturoitu, antaa haastateltavalle tilaa ja mahdollisuuden kertoa asioista mieleisellään tasolla. (ks. Hirsjärvi & Hurme 2008, 47 - 48).

Teema-alueiden valinta perustui tutkittavaan ilmiöön, joka on pitkäaikaistyöttömän kokemus elämänhallinnastaan työllistymisjakson aikana. Haastattelua varten ei tehty valmista kysymyslistaa, vaan tutkimustiedon perusteella laadittiin teemarunko (liite 2). Teemarunkoa täsmennettiin ja tarkennettiin haastattelua varten. Mikäli haastateltava halusi, teema-alueisiin perustuen keskustelua voi viedä syvemmälle tai pinnallisemmalle tasolle (ks. Hirsjärvi & Hurme 2008, 66 - 67). Ennen varsinaisten haastattelujen aloittamista tehtiin kaksi esihaastattelua. Esihaastatteluilla testattiin teemarunkoa, myös haastattelujen keskimääräistä kestoja voitiin arvioida. Esihaastattelu on olennaisen osa valmisteluissa, etenkin kun tutkija on kokematon ja tutkittava aihealue hänelle vieras (Hirsjärvi & Hurme 2008, 72 - 73.)

Haastattelu on tallennettava jollakin menetelmällä, tässä työssä siihen käytettiin nauhuria (ks. Hirsjärvi & Hurme 2008, 75).

Silloin, kun tutkimuksessa halutaan tietoja toisten ihmisten ajatuksista ja siitä, miksi hän toimii niin kuin toimii, on kysyttävä asiaa suoraan häneltä itseltään. Tässä opinnäytetyössä tutkimusmenetelmäksi valittiin haastattelu, koska tarkoituksena oli selvittää työllistettyjen omia mielipiteitä elämäntilanteestaan työllistämisyksikön aikana. (ks. Hirsjärvi 2009, 185 - 186.)

Kun laadullisen tutkimuksen pohjaksi valitsee teemahaastattelun, on pohdittava tarkasti sitä, mikä on tutkimuksen tarkoitus; mitä haluaa saada selville. Teemat on valittava huolellisesti sekä teorian että tutkimustehtävän kannalta. Haastateltava joukko ei saa nousta liian suureksi, muttei saa toisaalta olla liian suppeakaan. Haastateltavien määrä sovittiin opinnäytetyön työelämänohjaajan toiveesta noin kahdeksikymmeneksi. Tällainen määrä katsottiin tuloksia ajatellen merkittäväksi. Kaikkiaan haastateltavaksi saatiin seitsemäntoista kolmekymmentä - viisikymmentävuotiasta tukityöllistettyä. Teemahaastattelun oli tarkoitus sujua keskusteluna haastattelijan ja haastateltavan välillä. Ei niin, että haettiin kysymällä vastauksia valmiisiin kysymyksiin. (ks. Eskola 2007, 32 - 42.)

Haastattelussa yhtenä ongelmana on se, että haastateltavat vastaavat mielellään ja monisanaisestikin heille miellyttäviin kysymyksiin. Vaikeista aiheista kuten alkoholin käytöstä tai rikoksista he voivat valehdella tai jättävät vastaamatta. (Hirsjärvi ym. 2008, 208 - 209.) Näissä haastatteluissa suurin osa vastaajista kertoi avoimesti kokemistaan vaikeuksista ja esimerkiksi mielenterveysongelmista.

9.3 Aineiston hankinta

Haastattelu on käytetyin keino laadullisen aineiston keräämiseksi. Kysyminen on kätevin keino saada tietoa halutusta teemasta. Haastattelu tapahtuu vuorovaikutuksessa haastattelijan ja haastateltavan välillä, siihen vaikuttavat ne seikat, jotka normaalistiikin vuorovaikutustilanteissa. Kuitenkin haastattelija on tässä tapauksessa se, joka ohjaa keskustelua etukäteen laadittujen teemojen ja kysymysten avulla. Haastattelijan vastuulla on motivoida ja synnyttää luottamuksellinen ilmapiiri. Tässä työssä tiedon keräämiseen käytettiin teemahaastattelun keinoja. Teemahaastattelu toteutettiin ilman etukäteen valmisteltuja tarkkoja kysymyksiä ja järjestystä. Oli kuitenkin varmistetta-

va, että kaikki teemat käydään läpi jokaisen haastateltavan kohdalla. (ks. Eskola & Suoranta 2008, 84 - 86.)

Haastatteluihin valmistauduttiin tekemällä muutama esihaastattelu haastattelurungon testaamiseksi (ks. Eskola & Suoranta 2008, 88). Opinnäytetyötä varten haastateltiin kahta työpajatoiminnassa olevaa noin kolmikymmenvuotiasta miestä. Koehaastattelut onnistuivat siinä mielessä hyvin, että laadittu teemarunko osoittautui toimivaksi tulevia haastatteluja ajatellen.

Haastattelujen aloittamiseen saatiin lupa opinnäytetyön ohjaajalta ja työelämänohjaajalta. Haastateltavien kerääminen aloitettiin niin, että Korttelikoti ry:n toiminnanjohtaja lähetti asiaa kuvaavan sähköpostin Korttelikotien vastaaville ohjaajille. Hän kertoi sähköpostitse opinnäytetyön tekemisestä ja sen, että tarkoituksena on haastatella työllistyneitä kaikista neljästä Korttelikodista. Hän pyysi vastaavia ohjaajia kertomaan asiasta työllistyneille, sekä kysymään vapaaehtoisia haastateltaviksi.

Haastateltavien saamiseksi laadittiin informaatiokirje (liite 4), jossa kerrotaan opinnäytetyön aihe ja tarkoitus. Kirjeessä on kerrottu haastattelujen tärkeydestä opinnäytetyön kannalta. Kerättävän materiaalin salassapitoa ja luottamuksellisuutta korostettiin erityisesti. Kirjeeseen liitettiin haastattelijoiden sähköpostiosoitteet. Saatekirje lähetettiin kaikille Korttelikotien vastaaville ohjaajille sähköpostitse, paitsi Alvariskaan, johon se toimitettiin tutustumiskäynnin yhteydessä. Muorikan, Naapurin ja Ratikan vastaavat ohjaajat tulostivat kirjeen ja esittelivät sen tai laittoivat sen esille ilmoitustauluilleen.

Osa haastateltavista saatiin siten, että Muorikan ja Ratikan vastaavat ohjaajat ilmoittivat vapaaehtoisista osallistujista toiminnanjohtajalle sähköpostitse. Toiminnanjohtaja välitti tiedon edelleen haastattelijalle sähköpostilla. Loput haastateltavat saatiin soittamalla Ratikkaan ja Naapuriin, ja sopimalla haastattelu-aika, joka sopii vapaaehtoisille parhaiten.

9.4 Haastattelujen toteuttaminen

Kaikkiaan haastatteluihin ilmoittautui seitsemäntoista Korttelikotien tukityöllistettyä. Heistä neljä oli miehiä ja kolme toista naista. Ikähaarukka vaihteli vähän yli kolmikymmenvuotiasta hieman alle viisikymmentävuotiaaseen.

Kaikki haastattelut toteutettiin Korttelikotien tiloissa. Muorikassa tilana oli melko karu kirpputorin takahuone, jossa kalustuksena oli tuoleja ja pöytä. Tila oli kuitenkin rauhallinen ja erillään muista tiloista. Kukaan ei tullut keskeyttämään tilannetta, eikä tilasta ollut kuuluvuutta ulkopuolisille. Ratikassa haastattelut tehtiin toimistotilassa, joka oli viihtyisä mutta melko rauhaton. Muutama ihminen kävi haastattelun aikana etsimässä toimiston kaapeista tarvikkeita, jolloin haastattelut keskeytyivät joksikin aikaa. Alkuun päästiin kuitenkin uudelleen sujuvasti. Naapurissa tilaksi oli varattu toimisto, jossa haastattelut sai toteuttaa rauhassa ja ilman keskeytyksiä. Tilasta ei myöskään ollut kuuluvuutta ulkopuolelle. Alvariskassa haastattelut tehtiin lasiseinäisessä kopissa, johon kukaan ei tullut keskeyttämään haastattelua. Kaikki haastateltavat halusivat tehdä haastattelut Korttelikotien tiloissa, eikä muuta ehdotettukaan, koska on tärkeää että haastateltava kokee tilanteen miellyttäväksi ja turvalliseksi (ks. Eskola & Suoranta 2008, 91).

Aineiston keruusta pidettiin päiväkirjaa, johon kirjattiin ylös edellä kuvailtuja asioita haastattelutilanteista. Haastateltujen ikä, sukupuoli ja haastattelujen ajankohdat kirjattiin myös.

Ennen jokaista haastattelua korostettiin vielä uudelleen kaiken kerätyn materiaalin salassapitoa. Kaikki haastateltavat kertoivat ymmärtävänsä asian. Haastattelut nauhoitettiin Olympus Digital Voice Recorder vn-6800pc-laitteella. Nauhoittamisesta kerrottiin vielä ennen haastattelun aloittamista. Kaikki haastattelut toteutettiin helmi - maaliskuussa 2013.

9.5 Aineiston käsittely ja analyysi

Aineiston analyysi, etenkin runsaan aineiston, voi olla aikaa vievä ja haasteellinen työn vaihe. Aineiston purku ja analysointi aloitettiin jo sen keräämisvaiheessa. Laadullista tutkimusta voi analysoida hyvin monilla eri tavoilla (Hirsjärvi & Hurme 2008, 135 - 136.) Kaiken laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on etsiä tutkimusmateriaalista joko samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia (Janhonen & Nikkonen 2003, 21.) Laadullisen aineiston analyysin tehtävänä oli selkeyttää aineistoa ja saada siitä irti mahdollisimman runsaasti informaatiota (ks. Eskola & Suoranta 2008, 137.)

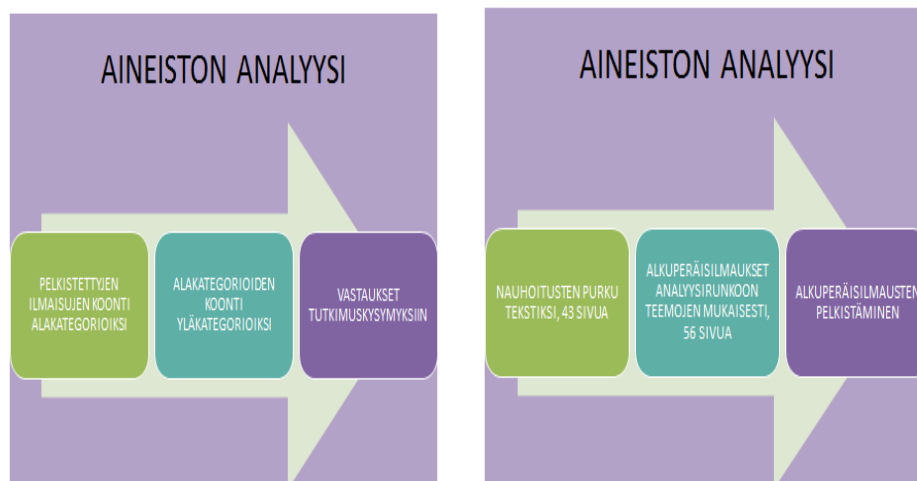
Nauhoitettu aineisto siirrettiin tietokoneelle ja kuunneltiin Mediaplayerin avulla. Haastatteluaineisto purettiin litteroimalla koko aineisto valikoimatta, sana sanalta kir-

joittaen tekstiksi Word -tekstinkäsittelyohjelmaa käyttäen. Tulokset raportoitiin myös sitaatteja käyttäen, ainakin yksi teemaa kohti. (ks. Viinamäki & Saari 2007, 43 - 44.)

Aineistolähtöinen, eli induktiivinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen. Näitä ovat aineiston pelkistäminen, ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden muodostaminen. Pelkistäminen aloitettiin lukemalla aineisto muutamaan kertaan, jotta sieltä erottuivat tutkimustehtävien kannalta olennaiset asiat. Tutkimustehtävittäin poimittiin värjäämällä tekstinkäsittelyohjelman avulla litteroidusta tekstistä alkuperäisilmaukset. Alkuperäisilmaukset merkittiin haastatellun järjestysnumerolla ja kirjaimella H. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 92 - 93.)

Litteroitua tekstiä kertyi kaikkiaan neljäkymmentäkolme sivua. Tekstiä pelkistettiin teemahaastattelurungon mukaisessa järjestyksessä analyysirunkoon. Analyysirungon avulla on toteutettu aineiston abstrahointi. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 111 - 112.) Analyysiyksiköksi valittiin lause tai lausepari. Analyysissä tulkittiin ainoastaan lauseita, ei minkäänlaisia piilomerkityksiä. Alkuperäisilmaukset pelkistettiin ja teemahaastattelurungon (liite) perusteella niistä koottiin alakategorioita. Alakategorioista yhdistettiin yläkategorioita jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Litteroidusta tekstistä tuli tutkimustehtävittäin jaettuina taulukoina kaikkiaan viisikymmentäkuusi sivua analyysirunkoa. Analyysirungosta valittiin esimerkkejä työn liitteeksi (liite 3).

Kuva 4. Aineiston analyysi, (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 111 - 112.)

Taulukko 2. Esimerkki analyysirungosta. Millaisena tukityöllistetty kokee fyysisen ja psyykkisen terveydentilansa työllistämiskauden aikana.

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
<p>...et mul on polvis nivelrikko mut ei sille, et varmaa sit tekopolvet...</p> <p>...sit se alkuvaihe, kun sit pitikii tehdä fyysistä siivousta ja kaikkee tällas-ta, niin silloinhan mulla alko prakaa selkä...</p> <p>...verenpaine vähä ylääl ollu...</p>	<p>polvivaivat</p> <p>selkäkipuja</p> <p>verenpainetta</p>	<p>kokee fyysisiä oireita tällä hetkellä</p>	<p>kokee terveydentilansa huonoksi</p>
<p>...masennusten ja muitten myötä semmonen niinku unettomuusongelma...</p> <p>...muillakii on kokemusta täst masennuksest ja ettei mikää mee putkee...</p>	<p>masennus ja unettomuus</p> <p>masennus</p>	<p>kokee psyykkisiä oireita tällä hetkellä</p>	
<p>...täs ollu hyvä, et ei oo mitää sairauksii...</p> <p>...roppa kestää, kun ei oo mitään sairauksii...</p> <p>...mitää ongelmia, kun ei oo homettakaa tääl...</p> <p>...sinne kauppaan, et tuli niinku tavallaan sellanen, et rupes pelkäämään jo ihmisiä...</p>	<p>hyvä terveys</p> <p>ei sairauksia</p> <p>ei terveysongelmia</p> <p>ihmisten pelko työttömänä ollessa</p>	<p>ei fyysisiä eikä psyykkisiä oireita tällä hetkellä</p>	<p>kokee terveydentilansa hyväksi</p>

10 TUTKIMUSTULOKSET

10.1 Taustatiedot

Haastateltaviksi saatiin kaikkiaan seitsemäntoista henkilöä. Kaikki haastatellut olivat pitkäaikaistyöttömiä, jotka olivat työllistyneet Korttelikoti ry:n eri yksiköihin. Näitä yksiköitä ovat Alvariska Sunilassa, Muorikka Karhuvuoressa, Ratikka Karhulassa ja Naapuri Sunilassa. Haastatelluista usealla oli ammattikoulutus, ammattikorkeakoulu ja jollakin oli suoritettuna ainoastaan peruskoulu. Aikaisempaa työkokemusta heillä oli useammaltakin alalta. Jotkut olivat työskennelleet erilaisissa avustavissa hoitotyön tehtävissä, siivoustöissä, kaupan alalla, tai hoitaneet lapsia kotona.

10.2 Kokemus fyysisestä ja psyykkisestä terveydentilasta

Terveydestä keskusteltiin fyysinen ja psyykinen terveydentila huomioiden. Haastateltavien kokemukset olivat pääasiassa sellaisia, että heidän terveydentilansa oli riittävän hyvä opiskeluun ja työntekoon.

Monet kertoivat kokeneensa jonkinlaisia psyykkisiä ongelmia työttömyysaikana. Muutamalla oli ollut fyysisiä oireita, lähinnä tuki- ja liikuntaelimiin liittyen.

Haastatelluista suurin osa koki itsensä varsin terveeksi työllistämisyksikön aikana. Ainakin niin terveeksi, etteivät tietyt ongelmat ja oireet haitanneet heidän työskentelyään. Jotkut olivat aloitelleet varovasti ja tunnustellen, kokeillen omaa jaksamistaan ja tuntemuksiaan. Osalla tietyt ongelmat olivat jakson alussa ja aikana helpottuneet, tai kadonneet. Melko harva haastatelluista käytti mitään lääkitystä, kenelläkään se ei ollut runsasta. Muutama tästä ryhmästä oli aina tuntenut itsensä täysin terveeksi, niin myös työllistämisyksiköllä.

Fyysisistä ongelmista yleisimmin esiintyvä oli jonkinlainen tuki- ja liikuntaelinsairaus, niitäkin tosin vain muutamilla. Selkävaivat olivat joillakin aiheuttaneet ongelmia. Näistä kerrottiin esimerkiksi seuraavaa:

*”... mmm, no sillee, et mul on toi selkä vähän romu. Et siel on selkärangas, rintarangas, kaularangas ja lannerangas pullistumii ja ah-
taumii...H4”*

Muita fyysisiä ongelmia aiheuttivat joillekin nivelvaivat joko polvissa tai ranteissa. Jollakin oli koholla oleva verenpaine, mutta se oli kurissa yhtä lääkettä käyttämällä.

”...et mul on polvis nivelrikko, mut ei sille, et varmaa tekopolvet sitte...H14”

”...verenpaine vähä ylääl ollu, mut yhel pilleril pärjää...H16”

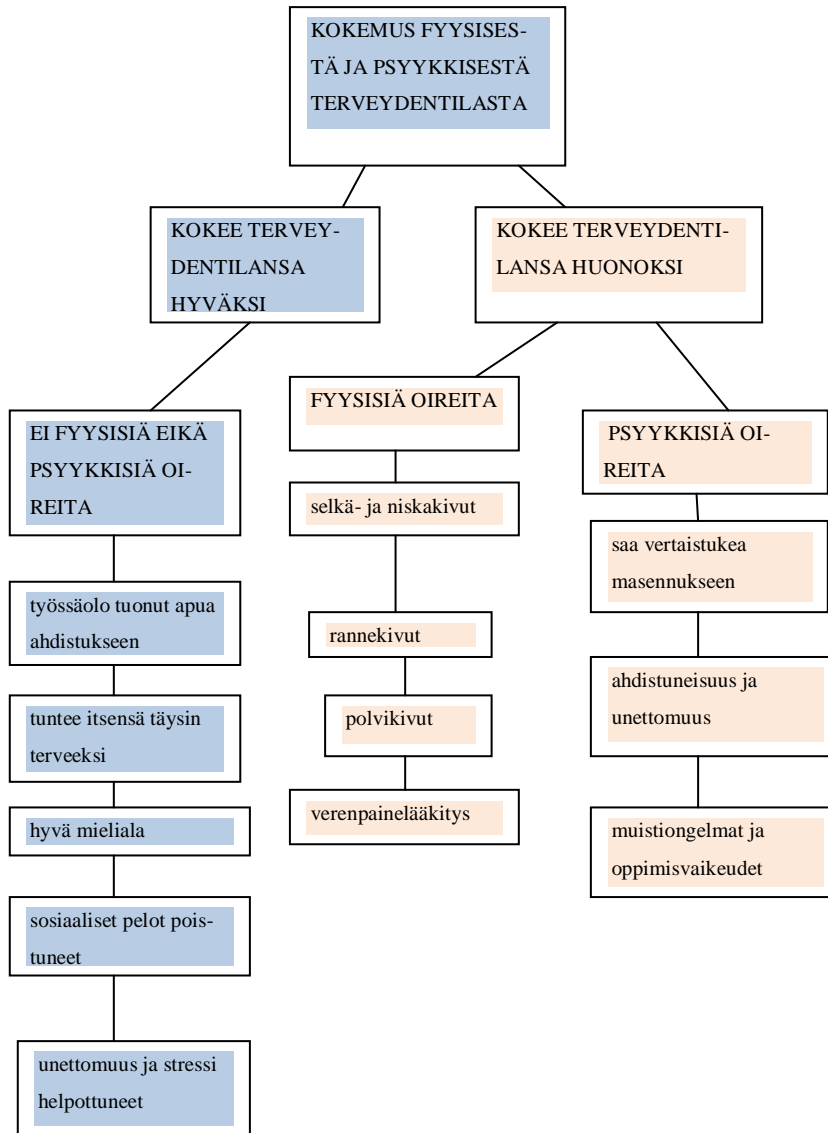
Useampikin haastatelluista koki kärsineensä jonkinlaisista psyykkisistä vaikeuksista. Ne olivat aiheuttaneet hankaluuksia ja rajoittaneet normaalia elämää. Masennusta kertoi tunteneensa muutama, ja pelkkä kotona oleilu oli aiheuttanut joillekin ahdistusta. Jotkut mainitsivat myös kokeneensa unettomuutta ja stressiä. Monella juuri unettomuus ja stressi olivat helpottuneet jakson myötä. Masennusta jotkut kertoivat kokevansa edelleenkin, mutta monella se oli helpottunut työttömyyden katkettua. Joku oli sitä mieltä, että helpottaa kun voi puhua töissä muiden samaa kokeneiden kanssa:

”...sit kun olin työttömän, niin voi olla monta päivää ettei mene ovesta ulos, ettei oikeen jaksa, masentaa...H13”

”...kun muillakiin on kokemusta täst masennuksest ja ettei mikää mee putkee...H10”

Muita haastatelluilla esiintyviä terveysongelmia olivat esimerkiksi muistiongelmat, oppimisvaikeudet ja lapsettomuus. Muutama oli erityisen tyytyväinen kokemastaan hyvästä terveydestä:

”...roppa kestää kun ei oo mitää sairauksii ollu...H17”

Kuva 5. Haastateltujen kokemukset fyysisestä ja psyykkisestä terveydentilastaan.

10.3 Elämäntavat

Elämäntavoista esimerkiksi vuorokausirytmä ja sen saavuttaminen olivat tärkeässä osassa keskusteluissa. Haastateltavien kanssa puhuttiin myös harrastuksista, ruokailurytmistä ja päihteiden käytöstä.

Työllistyminen oli tuonut monille haastatelluista muutoksia päivärytmiin. Aamuherääminen oli joillekin hankalaa ja vaatinut totutteleminen työn alkaessa. Kuitenkin

kaikki kokivat asian positiivisena asiana elämässään. Haastateltavat kommentoivat asiaa mm. seuraavilla tavoilla:

”...tää on kyl kun lähtee aamul ja on sit päivän ja tekee töit, niin on niinku muutkii...H11”

Aamuhäämisen myötä vuorokausirytmä oli muuttunut normaalimmaksi muutenkin. Iltaisin nukkumaan meno oli aikaistunut ja edelleen helpottanut töihin heräämistä. Monet kokivat hyvänä sen, että työ on saanut aikaan muutoksia elämään. Pelkkä kotonaolo teki päivät pitkän tuntuisiksi ja aiheutti toiminnan kaventumista neljän seinän sisään. Jotkut kertoivat tuijottaneensa televisiota ja laiskistuneensa tekemään kotitöitä. Työ on koettu aktivoivana tekijänä elämässä yleensäkin:

”...miä jo ajattelin, et pääsenks miä ikinä tuost kotiovest ulos...H8”

”...siint on kyl se etu, et mul on parantunu toi päivärytmi, et aamul ylös ja noin...H15”

Muutamilla työn aloittaminen ei ole vaikuttanut päivärytmiin lainkaan, koska he kokevat, että rytmi on aina ollut kohdallaan. Työttömyydestä huolimatta he ovat pystyneet hoitamaan arkisia toimiaan ja rytmittämään päivän ja viikon kulkua.

”...mun arkirytmä on pysyny ihan samanlaisena, et sitä en oo hukannu kotona ollessakaa. Enkä mie linnottaudu neljän seinän sisää...H17”

Jollakin haastatellulla arjen kiireet olivat lisääntyneet. Heillä samat rutiinit, kuten ruuanlaitto, kaupassakäynti ja lasten harrastuksiin vieminen, olivat vaatineet enemmän suunnittelua. Suurin osa koki, että työttömyyden vaihtuminen työhön oli saanut aikaan myönteisiä muutoksia ajankäytössä.

Useimmilla tästä ryhmästä oli harrastuksia. Ne joilla ei ollut, perustelivat asiaa sillä, että lasten harrastuksiin vieminen vähentää omaa vapaa-aikaa iltaisin ja viikonloppuisin. Joillakin oli useampi liikunnallinen harrastus, muutamalla taiteisiin liittyvä kuten piirtäminen tai musiikinteko. Ne jotka olivat taiteellisia, toivoivat jopa ammattia itselleen näiden taitojen perusteella.

”...mun ihan haaveena olis olla kokopäiväinen musiikintekijä...H13”

Liikunnallisia harrastuksia olivat esimerkiksi uinti, lenkkeily, juoksu ja sulkapallo. Jotkut kertoivat käyvänsä talvella hiihtämässä. Muutamalla koiran kanssa ulkoilu riitti liikunnaksi. Jotkut kertoivat, etteivät jaksa enää työpäivän jälkeen harrastaa:

”... ollu nyt vuoden kuntouttavas, nii uimahallissa mä käyn ja lenkillä...H9”

Haastatelluista jotkut paitsi harrastivat liikuntaa, myös ohjasivat ryhmiä muille. Toisilla liikkuminen oli lisääntynyt, kun he kävelivät työmatkan. Harrastuksena mainittiin myös ruuanlaitto ja tietokonepelit.

Ravitsemuksen koettiin olevan yleisesti tavanomaista. Joillakin se merkitsi aivan tavallista kotiruokaa ja perheen kanssa tapahtuvaa ruokailua. Myös erityisruokavalio, kuten kasvissyönti, mainittiin. Muutamilla haastatelluilla ei omasta mielestään ollut säännöllistä ruokailurytmiä, vaan he söivät silloin kun nälkä oli, ja yleensä valmisruokia:

”...mut muuten ihan normaali arki, et syyä yhes perheenkää. Ja ihan tavallist ruokaa...H14”

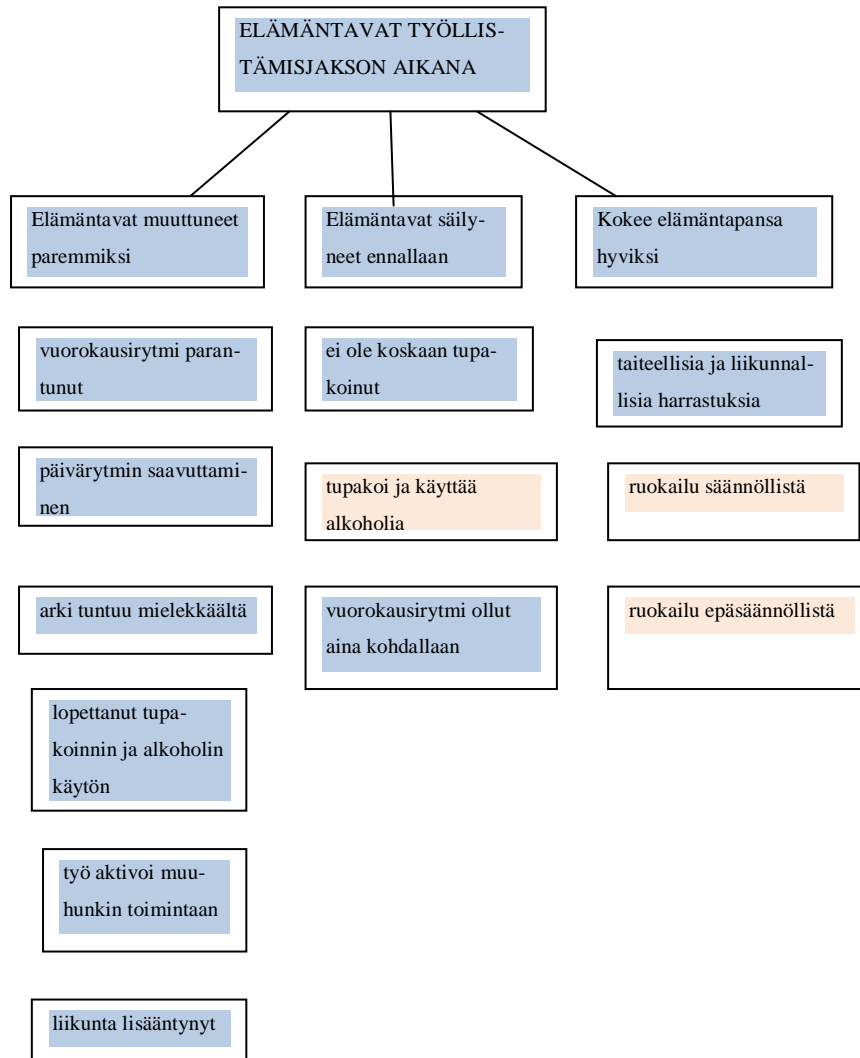
”...aika harvoin tulee kämpil mitää kokkailtuu, et einestä sitte kun nälkä yllättää...H12”

Haastatellut kertoivat myös itse tekevänsä ruokaa, tai sitten asia oli puolison hoidossa. Kukaan haastatelluista ei kertonut ruokailurytminsä muuttuneen.

Päihteitä, ja niistä alkoholia ja tupakkaa kertoi käyttävänsä muutama. Alkoholin käytön he kertoivat olevan kohtuullista, viikonloppuna tapahtuvaa. Kukaan ei maininnut alkoholin olevan itselleen ongelma. Myös hyvin rankka huume- ja alkoholikierre oli jollakin menneisyydessään. Jotkut polttivat tupakkaa säännöllisesti, jotkut eivät olleet koskaan polttaneet ja muutama oli myös onnistunut lopettamaan tupakoinnin.

”... en juo viinaa, en polta enää ees tupakkaa...H3”

”...tupakkaa miä oon polttanu kakarast saakka. Tuli tota juotukii, vissii ajankuluks...H8”

Kuva 6. Haastateltavien elämätavat työllistämisen aikana.

10.4 Sosiaalisuus ja ihmissuhteet

Sosiaalisuudesta keskusteltaessa otettiin huomioon haastateltavien erilaiset ihmissuhteet sekä työssä että heidän yksityiselämässään. He kertoivat suhtautumisestaan paritöskentelyyn ja työkavereihin, sekä kuinka he kokivat erilaisuuden. Haastateltavat kertoivat myös perhe- ja ystävyys-suhteistaan.

Hyvin monet olivat saaneet tuttavien ja ystäviensä työkavereistaan. He kokivat, että työssä parasta olivat siellä saadut ihmissuhteet ja kaverit. Jotkut olivat työkavereiden kanssa tekemisissä ainoastaan työaikana, monella työkavereista oli saatu esimerkiksi lenkki-seuraa. Ne, jotka olivat aikaisemminkin olleet Korttelikodin jaksolla kertoivat, että heillä on edelleen ystävinä näitä samoja ihmisiä. Moni oli todella tyytyväinen siitä, että voi puhua vaikeistakin asioista. Myös se, että työkavereilta saa neuvoja ja tukea työssä, koettiin positiiviseksi. Eräs haastateltavista kertoi asiasta näin:

”...kun kotoon seinät kaatuu päälle. No nyt voi puhuu työkavereille...H10”

Parityöskentely oli useimman haastatellun mielestä mieleinen asia. Suurin osa asiakkasivouksista hoidetaankin tiimityönä. Joskus työntekijöitä voi mennä kohteeseen kolme tai neljäkin, riippuen työn määrästä. Jotkut tosin kokivat positiivisena sen, että pärjäsivät työssä yksinkin, että heihin luotetaan. Useimmiten tiimityöskentely tapahtuu siten, että suomalaisen parina on maahanmuuttaja. Tämä koettiin sekä rikkautena ja mahdollisuutena opastaa työssä, että jonkinlaisena hankaluutena yhteisen kielen puuttuessa. Kaikki olivat kuitenkin sitä mieltä, että kaikki tarvitsevat ohjausta ja neuvoja alkuun päästäkseen.

”...aina jos tuntuu siltä et joku vaivaa näiltä voi kysyä. Ei niinku yksin jää. Välillä on vähä kielimuuri mut kyl sekii on toiminu...H8”

Suhtautuminen maahanmuuttajiin työkavereina oli useimpien mielestä rikkaus ja mahdollisuus tutustua uuteen kulttuuriin. Negatiivisena asiana muutama koki sen, että maahanmuuttajia laitetaan työhön ilman kielitaitoa. He olivat sitä mieltä, että näiden tulisi olla enemmän yhdessä suomalaisten kanssa jotta oppisivat samalla kieltä. Nyt koettiin, että jotkut maahanmuuttajat eristäytyvät omaksi ryhmäkseen ja puhuvat vain omaa keskenään. Suurin osa haastatelluista oli kuitenkin sitä mieltä, että on aivan sama, onko työkaveri maahanmuuttaja vai suomalainen:

”...työkaverit on tässä ihan se paras juttu. En ois uskonu, mut mä oon tutustunu tosi moniin maahanmuuttajiin ja saanu niistä ihan kaverit...H10”

Haastateltujen asiakasryhmä ovat kotona asuvat vanhukset. Moni kertoi, että siivousten ja erilaisten avustusasiointien lisäksi he kokevat tärkeäksi seurustella heidän kanssaan. Haastatellut kertoivat, että he kokevat vanhusten olevan todella yksin. He tuntevat saaneensa vanhuksista ystäviä ja arvostavat sitä elämäkokemusta jota heillä on. Jotkut asiakkaat voivat olla hankaliakin, mutta koetaan, että heitä on silti kuunneltava ja kunnioitettava. Asiakkailta saadaan myös paljon hyvää palautetta:

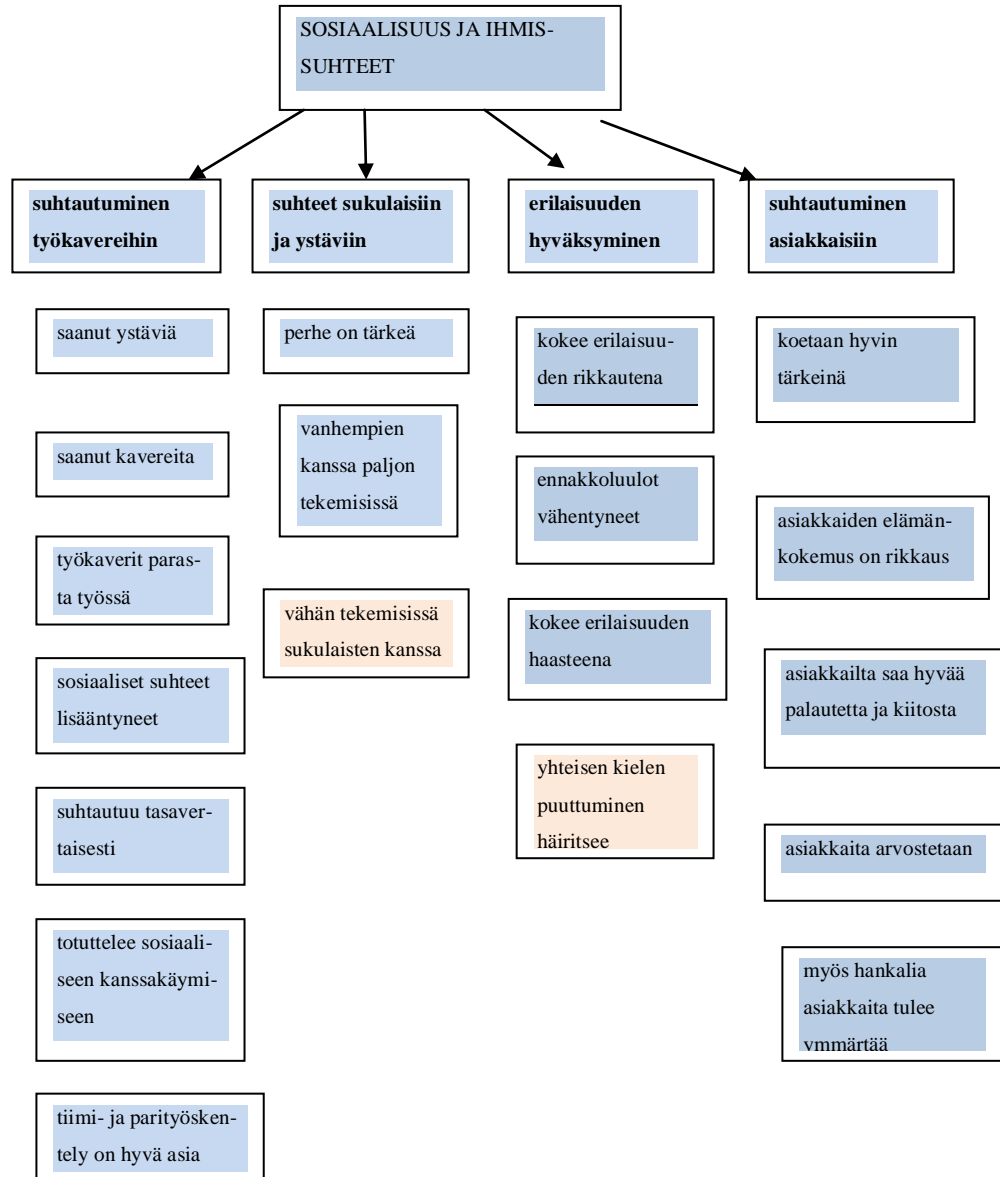
”...asiakkailt saa niin paljon hyvää palautetta. Meitä kiitellään ja moni mummo on sanonu ettei pärjäis ilman meitä...H6”

Haastatelluista osa oli perheellisiä, jotkut yksin tai parisuhteessa eläviä. Lapset olivat perheellisille tärkein asia. Heidän kanssaan oleminen ja esimerkiksi harrastuksiin vieminen oli asia, joka meni oman ajankäytön edelle. Monella myös omat vanhemmat olivat sellaisia joiden luona käydään usein, ja joita autetaan arjen askareissa.

”...mul on äiti täällä, asuu ihan lähellä. Siellä mä käyn paljon auttelemassa ja noin...H10”

Sukulaisia ja ystäviä joillakin oli enemmän toisilla vähemmän. Muutama kertoi, ettei ole paljonkaan sukulaisten kanssa tekemisissä. Ystävä saattoi olla kaukana, mutta puhelinsoiton päässä kuitenkin.

Kuva 7. Haastateltujen sosiaalisuus ja ihmissuhteet työllistämisyksikön aikana.

10.5 Mitkä asiat työllistämisyksiköllä ovat antaneet uskoa omiin kykyihin?

Kun keskusteltiin siitä mitkä asiat olivat antaneet uskoa omiin kykyihin, oli yhtenä aiheena onnistumisen kokemukset työssä. Tärkeänä koettiin se, millaista palautetta kukin haastateltava oli saanut asiakkailta ja työkavereilta. Puhuttiin myös siitä, kuinka he kokivat pystyvänsä käsittelemään itselleen vaikeita asioita.

Kaikki haastateltujen mielestä työllistämisyksikö, työ sinällään, oli ollut hyvin positiivinen asia. Moni koki työn eteenpäin vievänä asiana ja oli tyytyväinen saamastaan työkokemuksesta. Joillakin usko omiin kykyihin kasvoi, kun asiakkaat kiittivät tehostyötä ja toivoivat saman henkilön tulevan uudestaan:

”...mummot tykkää jutella ja pyytää ain, et tule siä sit uudestaan taas...H11”

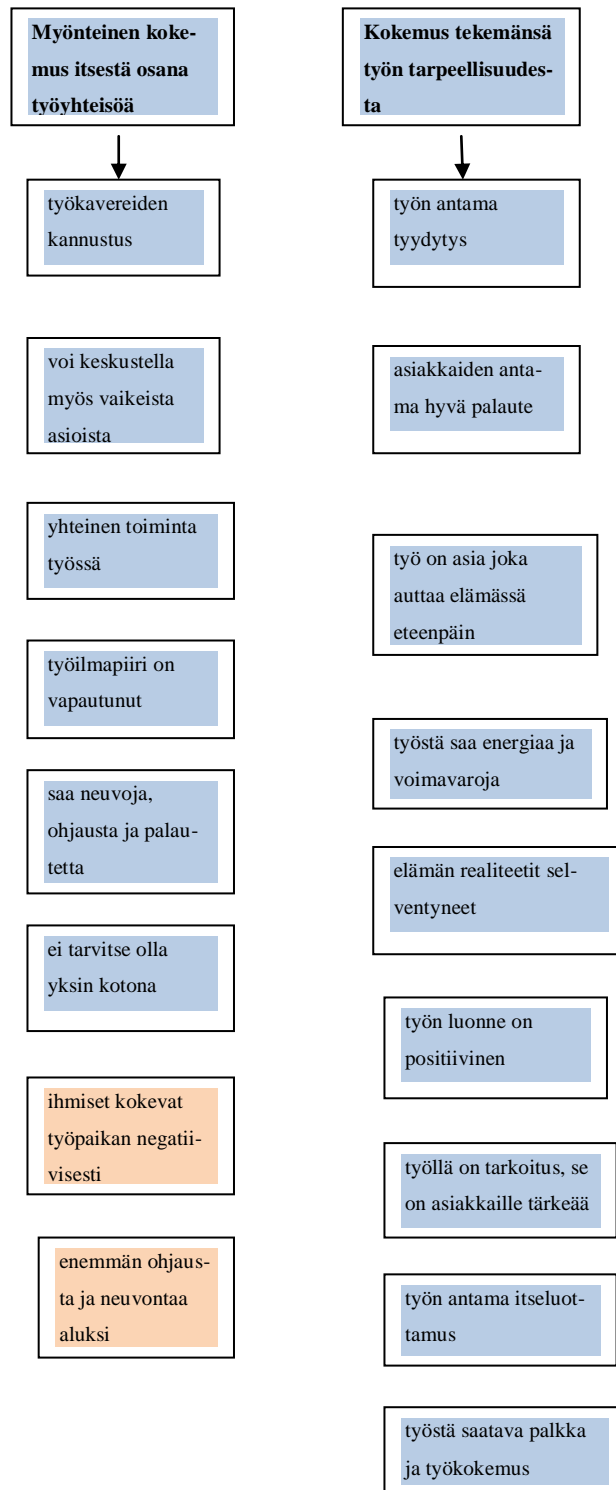
”... itekii saa jotain siint, kun mummo sanoo et onni kun oot olemas...H5”

Yleensäkin asiakaspalaute oli suurimmalle osalle se asia, josta he saivat työniloa ja it-seluottamusta.

Työyhteisön antama tuki ja kannustus oli myös tärkeää. Moni totesi, että voi puhua esiin tulevista hankalista asioista työkavereitten tai esimiehen kanssa. Vain muutama kertoi käsittelevänsä asiat vain itsekseen. Kokemus itsestä osana työyhteisöä oli tuonut rohkeutta ja varmuutta.

”...se vaan on tää koko paketti. Saa kannustusta, et kaveria ei jätetä...H4”

Haastatelluista suurin osa koki saaneensa riittävästi ohjausta ja neuvoja työssään. Joku olisi kaivannut sitä, että joku kokeneempi olisi aluksi ollut mukana. Negatiivisena oli koettu se, ettei ympäristöllä aina ole tietoa työn ja työpaikan luonteesta. Myönteinen asia oli kokemus siitä, että tehty työ on todella tarpeellista.

Kuva 8. Asiat jotka työllistämisyksiköllä ovat antaneet uskoa omiin kykyihin.

10.6. Tukityöllistettyjen kokemat työelämävalmiudet

Haastattelussa keskusteltiin siitä, mitä erilaisia taitoja työllistämisyksiköllä oli opittu. Aiheena olivat käydyt kurssit ja koulutukset, mielipiteet Korttelikoti ry:n säännöistä,

sekä mitä asioita haastatellut haluaisivat kehittää. Myös itse kunkin mahdollisista tulevaisuuden suunnitelmista puhuttiin.

Melkein kaikki työllistetyt olivat osallistuneet joihinkin Korttelikodin järjestämiin koulutuksiin. Monet olivat käyneet useammankin kurssin. Yleisimmin käytyjä olivat atk-, pyörätuoli- ja cv -koulutukset. Myös hygieniapassin oli suorittanut moni. Muutama haastatelluista oli vasta suunnitellut aloittavansa, lähinnä ne jotka olivat juuri tulleet työllistämisjaksolle. He olivat sitä mieltä, että on hyvä kun tällainen mahdollisuus on olemassa.

”...mie oon käyny tääl kaikki noi koulutukset. Kaikki on suoritettu, mitä on tarjottu...H17”

”...se kotipalvelukoulutus on ihan mun juttu. Tääl on nyt saanu niinku kokemusta siint ja noin...H10”

Kotipalvelukoulutus ja hoivapaja mainittiin myös joko sellaisina, joita jo käytiin tai sitten suunniteltiin käytäväksi. Kukaan haastatelluista ei ollut sitä mieltä, ettei aio osallistua millekään kurssille. Eräs oli sitä mieltä, että oli nyt aluksi tyytyväinen siihenkin, että työtaidot olivat taas palautuneet.

Työtehtäviä on Korttelikodilla monenlaisia. Yleisimmin toimenkuvana oli peruskortteliemäntä tai -isäntä. He käyvät vanhusten luona siivoamassa, avustavat kauppa- ja apteekkiasioinneissa ja saattavat asiakkaita esimerkiksi terveyskeskukseen.

”...täs mie oon tehny kaikkee. Käyttäny noit pyörätuolipotilait ja näit matontamppauksii sun muit. Ja mitä tääl nyt on kaikkee. Mut sit on näit kauppareissui ja tällasii...H3”

Moni työskenteli myös kahviossa tai teki keittiöllä erilaisia töitä, kuten tiskasi tai kuori perunoita. Jotkut tekivät hoiva-avustamista, kuten saunotuksia. Jonkun toimenkuvana oli atk-työt ja myös lumityöt talviaikana mainittiin.

Työajan suurin osa koki olevan suuri sopivan mittainen. Päivä kului nopeasti, etenkin jos työtehtäviä oli päivän mittaan riittävästi. Kaikilla oli viiden tunnin mittainen työaika. Tosin moni mainitsi, ettei töitä ole joka päivä tarpeeksi, joten silloin aika kävi

pitkäksi. Pidempääkin päivää voisivat jotkut tehdä, lähinnä siksi, että palkka olisi silloin suurempi. Taukoja koettiin olevan riittävästi:

”...tietenki ois hienoo tehdä vähä pitempää päivää, saisi enemmän rahaa...H12”

Jonkun mielestä päivä voisi alkaa aikaisemmin, jolloin se myös loppuisi aikaisemmin. Joku taas koki, että voisi mieluusti tulla myöhemminkin töihin. Työsopimuksen pituudesta oltiin sitä mieltä, että vuoden sopimus on parempi kuin vain muutaman kauden.

Asioita, joissa haastatellut kokivat olevansa hyviä, oli monenlaisia. Joku oli mielestään rohkea ja valmis menemään ja tekemään asioita arkailematta. Itsenäisyys ja oma elämäntarkastus koettiin myös hyviksi asioiksi, samoin hienovaraisuus. Toisten tukeminen mainittiin myös omana hyvänä puolena. Eräs haastateltava kertoi näin:

”...mie olen itsenäinen ja rohkee, mie en jätä ketään yksin...H1”

Monet kokivat hyvänä asiana sen, että heillä oli monenlaista kokemusta sekä työstä, että elämästä yleensä. Aikaisempi ammatillinen koulutus oli myös myönteinen asia. Positiivinen luonne ja kyky katsoa asioita myönteisessä valossa olivat seikkoja jotka mainittiin hyvänä asiana itsessä.

Työyhteisön kehittämiseksi toivottiin, että työtä olisi enemmän ja useammalle ihmiselle. Maahanmuuttajien osalta esitettiin, että he olisivat oppineet paremmin suomen kieltä ennen työhön tuloaan:

”...mää tekisin sen, et ensin ne laitetaan suomen kielen kurssille. Että ne osais suomee. Koska nyhän niit et voi laittaa yksin mihinkään...H4”

Kehittymistarpeena monet mainitsivat nimenomaan työpaikan tunnettavuuden lisäämisen. Suurin osa oli sitä mieltä, etteivät asiakkaat tiedä mitä kaikkia palveluita Korttelikodilta voi tilata.

”... Tosi monet asiakkaat ei tienny et tällasta apua saa. Niinku kaupassa käynti ja jotain. Enempi vois kertoa näistä, niin varmaan olis enempi asiakkaita...H3”

Haastateltujen mielestä Korttelikodit voisivat julkaista esimerkiksi ruokapäivien menun jossain lehdessä. Näin asiakkaat tietäisivät etukäteen tulevatko syömään. Ruokapäiviä voisi myös olla enemmän. Se myös lisäisi heidän mielestään asiakkaiden ja näin samalla työn määrää.

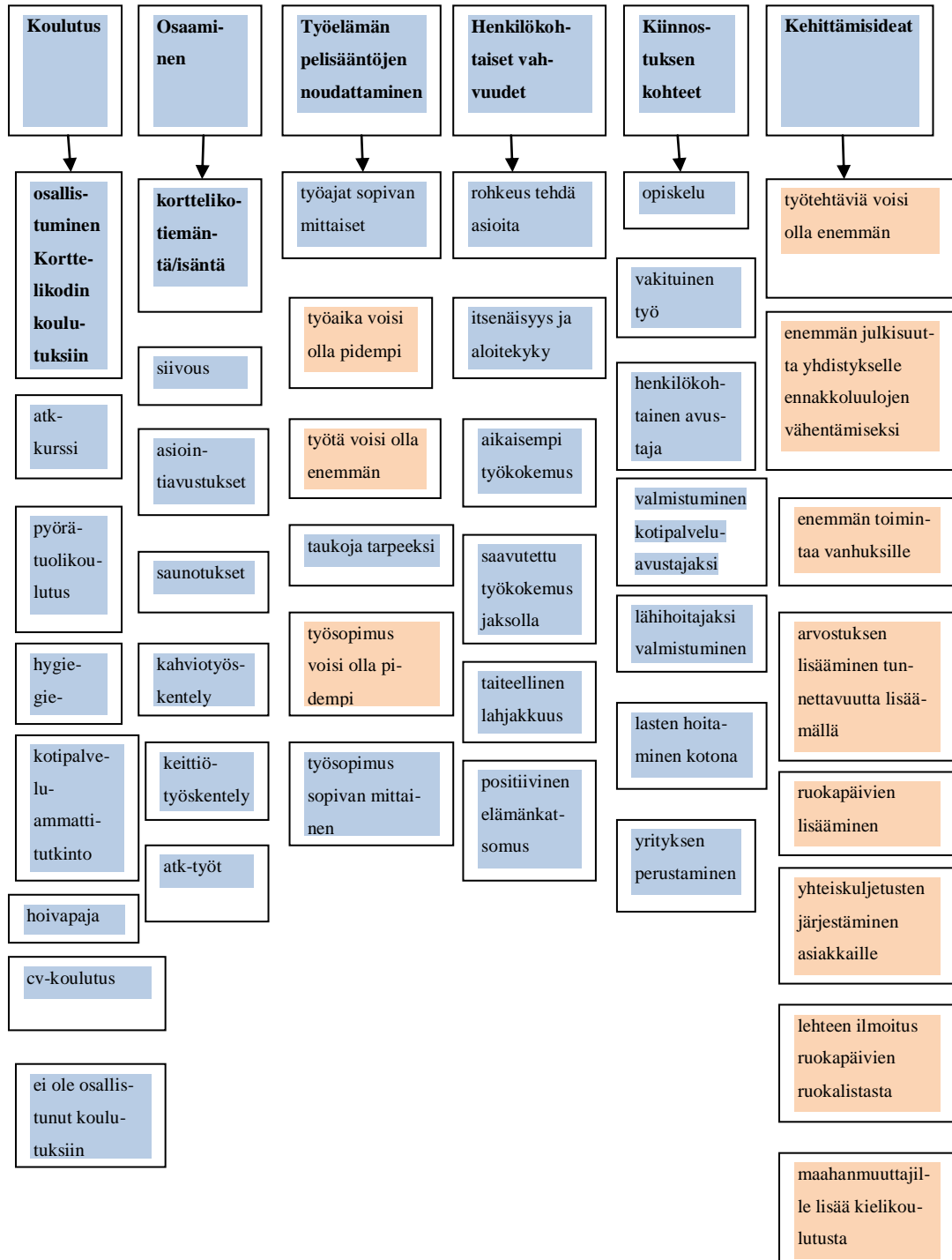
Monet eivät olleet itsekään aikaisemmin kuulleet Korttelikodeista. He olivat työvoimatoimistossa kuulleet tästä mahdollisuudesta ensimmäisen kerran. Tiedotuksen lisääminen nostaisi haastateltujen mielestä työpaikan arvostusta. Arvostusta odotettiin etenkin päättäjien taholta. Toivottiin myös, että ihmiset kävisivät tutustumassa toimintaan ennakkoluulojensa vähentämiseksi.

Kaikilla tukityöllistetyillä oli joitakin tulevaisuuden suunnitelmia ja haaveita. Ne liittyivät joko työhön tai opiskeluun, joku halusi olla kotona lapsen kanssa hänen lähtiessään esikouluun. Suurin osa oli innostunut kotipalvelu- tai hoiva-alasta tehtyään Korttelikodilla tätä työtä. Moni suunnitteli lähtevänsä opiskelemaan lähihoitajaksi.

”...kattoo minkälaiista se on ja lähtee opiskelemaan sitte. Joko lähihoitajaks tai sitte se kotipalvelujuttu. Mä oon opportunisti, mä lähen kaikkeen mukaan...H12”

Vakituisen työn saaminen oli useammankin haaveissa. Joku oli valmis muuttamaan Helsinkiin, koska arveli siellä olevan suuremmat mahdollisuudet työllistyä halutulle alalle. Joillakin oli juuri kotipalvelututkintoon valmistava opiskelu meneillään. Eräillä haastatelluilla oli tahto palata oman alan töihin, mikäli niitä löytyisi. Näitä olivat esimerkiksi työ ohjelmistosuunnittelijana sekä ulkotyöntekijänä kaupungin puisto-osastolla. Oman yrityksen perustaminen oli sekin suunnitelmissa. Siihen oli saatu idea työstä vanhusten avustamisessa.

Kuva 9. Millaiseksi tukityöllistetty kokee työelämävalmiutensa työllistämisjakson aikana.

11 POHDINTA

Tutkimuksessa haastateltu ryhmä oli melkein kokonaisuudessaan sellaista, jotka tunsivat itsensä fyysisesti terveiksi. Tämä päti sekä työttömyysaikana, että nyt työllistämiskaudella. Vain muutamalla oli jonkinlaisia vaikeuksia, lähinnä selkäongelmia. Heikin kokivat asian olevan hallinnassa, ja tärkeintä mielestäni on se, että erilaiset rajoitteet otettiin hyvin huomioon töitä suunnitellessa. Raskaimpia töitä, jotka vaativat fyysisistä voimaa ja kuntoa, kuten siivoukset, on aina tekemässä vähintään kaksi ihmistä. Lisäksi Korttelikodeilla on valittavana sellaisia töitä jotka sopivat myös sellaiselle, jolla on fyysisiä rajoitteita. Moni työskentelee esimerkiksi kahviossa tai keittiössä, jossa työssä voi pitää taukoja oman jaksamisensa mukaan. Työn on todettu tukevan terveyttä monilla eri tavoilla, mikäli työ ei ole fyysisesti rasittavaa tai vaarallista. Mielekäs työ ja hyvä työilmapiiri, jossa ihminen kokee tekevänsä tarpeellista työtä, on monelle tärkeä elämään voimaa tuova asia (vrt. Aromaa ja Koskinen 2010).

Todella moni oli kokenut erilaisia psyykkisiä oireita pitkään jatkuneen työttömyyden aikana. Masentuneisuus, ahdistus ja univaikeudet olivat yleisimpiä ongelmia, joista haastatellut kertoivat. Työn aloittaminen oli helpottanut useimpien kohdalla näitä vaikeuksia. Yksinäisyys ja eristäytyneisyys muista ihmisistä ja normaaliksi koetusta elämänmenosta, aiheuttaa selkeästi syrjäytymisen tunnetta. Koetaan, että ollaan huonompia kuin muut. Korttelikodille tapahtunut tukityöllistyminen on ollut hyvin merkittävä parannus elämänhallinnan tunteen kohentumiselle. Monen kohdalla selkeä päivärytmin saavuttaminen on ollut elämänlaatua kohentava asia. Mielenterveysongelmat lisääntyvät mikäli työttömyys pitkittyy. Mielekäs tekeminen ehkäisee ongelmia, etenkin sosiaaliset suhteet (vrt. Ylikännö 2011).

Hyvinvointi ja henkinen jaksaminen heikentyvät työttömyysaikana. Ympäristön negatiivinen palaute työttömyydestä sekä sosiaalinen eristäytyminen ovat työttömyyden huonoja puolia (ks. Leinonen 2010.). Työyhteisön antama tuki, työn kokeminen tärkeäksi ja mielekkääksi, sekä asiakkailta saatu hyvä palaute vaikuttivat tulosten mukaan olevan tärkeitä itsetunnon kohentajia. Työssä saadut sosiaaliset kontaktit ovat erittäin merkittävässä roolissa. Monet olivat kokeneet itsensä jollain lailla ulkopuolisiksi muusta yhteisöstä ollessaan työttömänä. Käydyt kurssit ja koulutukset olivat antaneet uusia valmiuksia työelämään ja myös ideoita tulevasta ammatista.

Haastattelun tulosten perusteella löytyy myös kehittämistä. Maahanmuuttajien parempi kielitaito jaksolle tullessa oli muutaman haastattelun toiveena. Kuitenkin suurin osa tutkimukseen osallistuneista oli sitä mieltä, että monikulttuurisuus on mahdollisuus sekä oppia itse että opettaa toista. Monen mielestä Korttelikodit voisivat olla enemmän julkisuudessa. Olisi hyvä, mikäli ympäröivällä yhteisöllä olisi tietoa saatavissa olevista palveluista, järjestetyistä pajoista ja koulutuksista.

Välityömarkkinoilla olevia työllistettyjä voitaisiin paljon enemmän työllistää esimerkiksi moniin hyvinvointipalveluihin. Työ vanhusten ja lasten erilaisissa avustamistehävissä, sekä ympäristö- ja kierrätystoiminta voisi olla tällaista toimintaa. Työllistämisen järjestäminen olisi sujuvampaa, mikäli esimerkiksi yhdistysten olisi helpompaa hankkia rahoitusta toiminnalleen. Myös selkeä ohjeistus siitä, mitä välityömarkkinoilla on tarjottavana niin työllistettäville, yrityksille kuin välityömarkkinatoimijoille.

(ks. Filatov 2013, 93 - 95.)

11.1 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eettisyyden pohjana ovat aina yleiset ihmisoikeudet. Tärkeimpiä tutkitavalle tähdennettäviä asioita ovat tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät. Osallistujien on suostuttava tutkimukseen vapaaehtoisesti ja tiedettävä mistä tässä tutkimuksessa on kysymys. Osallistujien hyvinvointi on turvattava, jotta heille ei aiheutuisi mitään vahinkoa. Tutkimuksesta kerättävien tietojen on pysyttävä luottamuksellisina, niitä ei saa käyttää eikä luovuttaa mihinkään muuhun tarkoitukseen. Tutkittujen nimien on pysyttävä salaisuutena ja tutkijan on tunnettava vastuunsa (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Tässä opinnäytetyössä kaikki haastateltavat saivat etukäteen tiedon tutkimuksen aiheesta ja menetelmistä. Myös se, että kysymyksessä on opinnäytetyö Kotkan Korttelikoti ry:n hankkeeseen. Etukäteen lähetetyssä saatekirjeessä korostettiin salassapitoa ja aineiston asianmukaista tuhoamista tutkimuksen jälkeen. Kenenkään nimiä ei mainita, eikä myöskään yksikköä jossa haastattelu on tehty. Kaikki haastattelut tehtiin tiloissa, joista ei ollut kuuluvuutta muille ihmisille. Saatu aineisto käsiteltiin yksin tutkijan toimesta, kukaan ei saanut kuunnella nauhoituksia, eikä lukea litteroitua tekstiä. Nauhoitettu teksti pyyhittiin pois ja litteroitu tekstiaineisto poistettiin tiedostosta. Nauhoitukseen pyydettiin vielä lupaa erikseen ennen haastattelun alkua.

11.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimukseen vaikuttaa tutkijan sitoutuneisuus; miksi juuri tämä työ on tärkeä ja ovatko esimerkiksi asenteet ja mielipiteet muuttuneet työn kuluessa. Tutkimuksen teon prosessi on kuvattava. Mikäli on tehty haastattelu, tehtiinkö se yksilö- vai ryhmähaastatteluna ja ketä haastateltiin. Miksi juuri tätä ryhmää on haastateltu ja kuinka montaa ja kuinka heihin saatiin yhteys? Myös se, millä aikataululla tutkimus on toteutettu, on tärkeä seikka luotettavuuden kannalta. Tutkimuksen raportointi ja se kuinka analyysi tehtiin, on tärkeä kertoa yksityiskohtaisesti. Tässä opinnäytetyössä on perusteltu menetelmäosuudessa teemahaastattelun valinta tutkimusmenetelmäksi. Myös haastateltavien määrä ja kuinka heihin saatiin yhteys, on kerrottu aineistonhankinta osassa. Tutkija on yksin tehnyt haastattelut, yksilöhaastatteluina. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2013, 140 - 141.)

Haastatelluille kerrottiin etukäteen tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta. Heillä oli tietenkin mahdollisuus missä vaiheessa tahansa kieltäytyä osallistumasta. Kukaan ei kuitenkaan tehnyt niin. Kaikki kerätty tieto on käsitelty luottamuksellisesti, eikä sitä käytetä mihinkään muuhun, kuin tämän työn aineistona. Haastateltavien henkilöllisyys pysyy salassa ja aineisto on käsitelty niin, etteivät kenenkään henkilökohtaiset asiat tule julki. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2013, 131.)

Kotkan Korttelikodin hanke vaikutti alun perinkin kiinnostavalta, koska aihe on hyvin ajankohtainen tämän hetkisen suuren työttömyyden aikana. Kaakkois-Suomi, ja nimenomaan Kotkan kaupunki ovat suuren työttömyyden aluetta (ks. Alueelliset työllisyysnäkökulmat.) Olin kiinnostunut niistä toimista, joilla työttömyyttä, etenkin pitkäaikaistyöttömyyttä, pyritään helpottamaan. Haminalaisena Kotkan alueen toimijat olivat minulla vieraita. Oli hyvin mielenkiintoinen prosessi perehtyä tähän pitkäaikaistyöttömyyden ongelmaan puuttuvaan yhdistykseen. Tieto lisääntyi tekemisen myötä. Alun perin luuloni oli se, että Kotkan Korttelikoti ry toimipisteineen toimii ainoastaan vanhusten kohtaamispaikkana. Kuitenkin Kotkan Korttelikoti ry järjestää hyvin monipuolista toimintaa sekä ympäröivälle yhteisölle, etenkin vanhuksille, että pitkäaikaistyötömille (ks. Tuomi & Sarajärvi 2013, 140.)

Luotettavuuteen vaikutti tietenkin tutkijan kokemattomuus, työ on ensimmäinen, kuten myös aineiston hankkimiseksi toteutettu teemahaastattelu (ks. Tuomi & Sarajärvi

2013.) Työ tehtiin yksin, joten kaikki tehdyt ratkaisut ja valinnat ovat henkilökohtaisia päätöksiä.

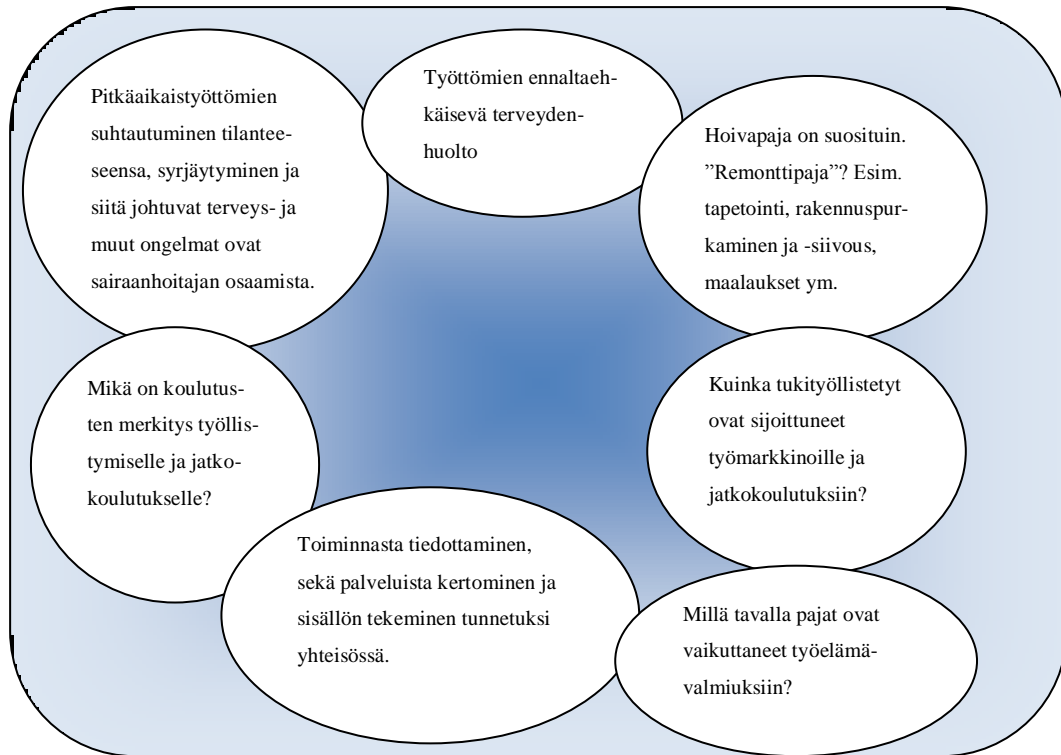
11.3Jatkotutkimushaasteet ja kehittämisisideat

Välityömarkkinoiden rooli pitkäaikaistyöttömien syrjäytymisen estäjänä kiinnostaa, koska aiheesta on ollut julkisuudessakin mielipiteitä puoleen ja toiseen. Pitkäaikaistyöttömien suhtautuminen tilanteeseensa, syrjäytyminen ja siitä koituvat mahdolliset terveys- ja muut ongelmat ovat mielenkiintoisia sairaanhoitajan näkökulmasta. Terveydenedistäminen vapailta työmarkkinoilta syrjäytyneiden kohdalla on ollut tällä alueella mm. Peppi Saikun tutkimuksen kohteena. Tuosta tutkimuksesta löytyy paljon tietoa tämänkin alueen työttömien terveydestä ja kuinka sitä on pyritty ylläpitämään. Tässä opinnäytetyössä ei käsitelty terveyttä ja sairautta terveydenhuollon palveluiden näkökulmasta, vaan haastateltujen omaa käsitystä terveydentilastaan. Työttömien ennaltaehkäisevä terveydenhuolto vaatii kuitenkin mielestäni kehittämistä ja olisi hyvä tutkimuksen kohde.

Haastatteluissa tuli esille monien mielenkiinto ja osallistumishalukkuus Kotkan Korttelikoti ry:n eri työpajoihin. Hoivatyöpaja esiintyi useimmiten haastateltujen kertomisissa koulutuksissa. Mietin, olisiko mahdollista aloittaa ns. ”miesten paja”, jossa opittaisiin erilaisia pienremonttien ja -korjausten taitoja. Esimerkiksi tapetointi, maalaaminen tai vaikkapa avustava rakennuspurkaminen ja -siivoaminen voisi olla tällaista toimintaa.

Muita jatkotutkimushaasteita ovat tutkimus siitä, kuinka tukityöllistetyt ovat sijoittuneet avoimille työmarkkinoille tai koulutuksiin tämän jakson jälkeen. Millä tavalla erilaiset pajat ovat vaikuttaneet työelämävalmiuksiin. Mikä on koulutusten ja kurssien merkitys työllistymiselle ja jatkokoulutukselle. Aineistosta voi nostaa esille erityisesti Kotkan Korttelikoti ry:n toiminnasta tiedottamisen laajemmin, sen palveluista kertomisen ja sisällön tunnetuksi tekemisen ympäröivälle yhteisölle.

Kuva 10. Jatkotutkimushaasteet ja kehittämisideat.

LÄHTEET

Aho, S. & Mäkiaho, A. 2012. Pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden työllistymisen esteet ja julkisiin työvoimapalveluihin osallistuminen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Työ ja yrittäjyys. 15/2012. Saatavissa:

http://www.tem.fi/files/32822/TEMjul_15_2012_web.pdf . [Viitattu 2.2.2013].

Aromaa, A., Koskinen, S. 2010. Suomalaisten työ, työkyky ja terveys 2000-luvun alkaessa. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/346e246c-991f-4ca3-a7f7-3813415facf3> . [Viitattu 2.10.2012].

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Filatov, T. 2013. Selvitystyö välityömarkkinoiden mahdollisuuksista tukea vaikeasti työllistyvien työelämään osallistumista ja työelämään pääsyä. Työ- ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: http://www.tem.fi/files/35574/TEMrap_7_2013.pdf . [Viitattu 14.4.2013]

Forssén, K., Hämäläinen, J., Juhila, K., Kuronen, M., Laitinen, M., Rauhala P.L. 2010. Sosiaalityön valtakunnallinen tutkimusohjelma. Saatavissa: http://www.sosnet.fi/Tutkimus/Sosiaalityon_tutkimusohjelma.iw3. [Viitattu 6.4.2012]

Haavisto, I. 2010. Työelämän kulttuurivallankumous. EVAN arvo- ja asennetutkimus 2010. [Viitattu 6.4.2012] http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2010/06/tyoelaman_kulttuurivallankumous1.pdf

Helmikuun työllisyyskatsaus 2/12. Saatavissa: <http://www.elykeskus.fi/fi/ELYkeskukset/KaakkoisSuomenELY/Ajankohtaista/Julkaisut/Documents/Ty%C3%B6llisyyskatsaukset/Ty%C3%B6llisyyskatsaus%20helmikuu%202012.pdf> [Viitattu 5.4.2012]

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Kustannus-
osakeyhtiö Tammi

Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2003. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä.
Juva. WSOY.

Kaakkois-Suomen talousnäkymät. 2012. Saatavissa: <http://www.ely-keskus.fi/fi/tiedotepalvelu/2012/Sivut/KaakkoisSuomentalousnakymatovatkohtalaiset.aspx> [Viitattu 7.4.2012]

Kantola, A. & Kantola, M. 2002. Hyvinvoinnin valinnat - Suomen malli 2000-luvulla.
Sitra ja Edita

Kotkan Korttelikotiyhdistys ry. Saatavissa:
<http://www.korttelikoti.fi/muut/toiminta.php> .[Viitattu 7.4.2012]

Kotkan Korttelikotiyhdistys ry. 2012. Hankesuunnitelma. Kotka.

Laki julkisesta työvoimapalvelusta 30.12.2002/1295

Leinonen, N. 2010. Aikaa olis rahaa ei. Tutkielma työttömyyden kokemuksista. Sosiologian ja yhteiskuntapolitiikan oppiaineryhmä. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta. Pro gradu. Itä-Suomen Yliopisto. Saatavissa:
http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20100114/urn_nbn_fi_uef-20100114.pdf . [Viitattu 27.3.2012]

Mannila, S. & Marttila, P. 2005. Duodecim. Työttömyys. Suomalaisten terveys. Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=suo00011. [Viitattu 1.3.2013]

Melolinna, N. Kaakkois-Suomen työmarkkinoiden katsaus 2011. Ely-keskus. Raportteja 10/2011. Saatavissa:
<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/73993/Kaakkois-Suomen%20ty%C3%B6markkinoiden%20katsaus%202011.pdf?sequence=1> [Viitattu 6.4.2011]

Pohjantammi, I. Ylisukupolvinen työttömyys nuorten työpajoilla. Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 12. Saatavissa:

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/tyopaja.pdf>. [Viitattu 6.4.2012]

Rauhala, L. 1987. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki. Hakapaino Oy

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Roos, J.P. 1988. Elämäntavasta elämäkertaan. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Ruohotie, P. 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva: WSOY.

Saikka, P., Sinervo L. 2011. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työttömien terveyspalvelun juurrutus. Saatavissa: Verkkopdf.<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/0bab4ac8-ef15-4080-8b7b-b3d101d07818>. [Viitattu 6.4.2012]

Tem:n & Ely-keskuksen julkaisu. 2/2012. Alueelliset kehitysnäkymät. Saatavissa: www.temtoimialapalvelu.fi/files/1530/Alueelliset_kehitysnakymat_syksy_2012.pdf [Viitattu 1.3.2013].

THL 2010. Tilastoraportti. Toimeentulotuki.

THL 2013. Mitä on eriarvoisuus elintavoissa. Saatavissa:

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/eriarvoisuus/elintavat. [Viitattu 27.2.2013]

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint Oy

Valtion tarkastusvirasto. [Viitattu 23.11.2012]. Työllistämistukien työllisyysvaikutukset. Saatavissa: http://www.vtv.fi/files/432/5953_1122005_netti.pdf. [Viitattu 23.11.2012].

Viinamäki, L., Saari E. 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Kustannusosakeyhtiö Tammi

Virtanen, P., Jalava, J., Koskela, T. & Kilappa, J. 2006. Syrjäytymistä ehkäisevien EU-hankkeiden arviointi. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen selvityksiä 2006:46.

Välityömarkkinoiden määrittelystä ja käsitteistöstä. Saatavissa:

http://www.valkky.fi/tiedostot/Valityomarkkinoiden_maarittely_ja_kasitteisto.pdf.

[Viitattu 29.3.2012]

Ylikännö, M. 2011. Sopivasti työtä ja vapaa-aikaa? Tutkimuksia ajankäytöstä eri elämäntilanteissa. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia. Kela. Helsinki. Saatavissa:

[https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/27398/Tutkimuksia117.pdf?sequence](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/27398/Tutkimuksia117.pdf?sequence=2)

=2. [Viitattu 5.4.2012]

Tutkimustavoite	Teoreettinen tarkastelu	Teema-alueen numero
Millaisena tukityöllistetty koee fyysisen ja psyykkisen terveydentilansa työllistämiskaksen aikana?	Työttömyyden vaikutus fyysiseen terveyteen s. 10 Työttömyyden vaikutus mielenterveyteen s. 11	2 a, 2b
Millaisena tukityöllistetty koee elämäntapansa työllistämiskaksen aikana?	Arjen hallinta ja elämäntavat s. 12	3a, 3b, 3c, 3d, 3e, 3f
Millaisena sosiaalisuus ja ihmissuhteet koettiin työllistämiskaksen aikana?	Sosiaalisuus ja ihmissuhteet s. 12 - 14	4a, 4b, 4c, 4d, 4e, 4f
Mitkä asiat työllistämiskaksella ovat antaneet uskoa omiin kykyihin?	Ulkoinen elämänhallinta s. 7 Sisäinen elämänhallinta s. 8	5a, 5b, 5c, 5d
Millaiseksi tukityöllistetty koee työelämävalmiutensa työllistämiskaksen aikana?	Korttelikotiyhdistys s. 16 Työelämävalmiudet s. 18	6a, 6b, 6c, 6d, 6e, 6f, 6g

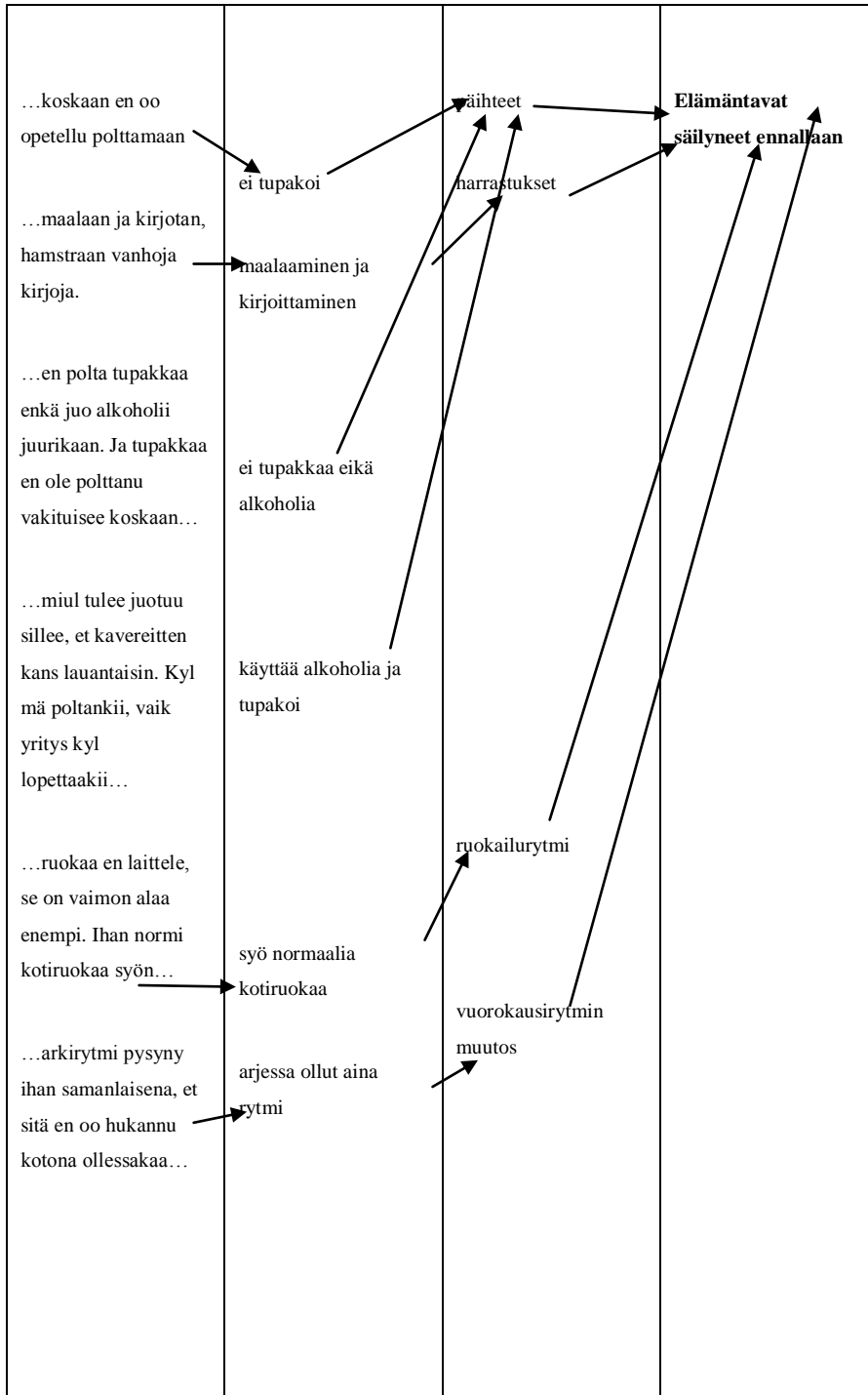
- 1) Taustatiedot
  - a) ikä
  - b) sukupuoli
  - c) mitä teit ennen työllistymisjaksoa

- 2) Terveystila
  - a) fyysinen terveys ja kunto
  - b) psyykinen terveys

- 3) Elintavat
  - a) alkoholin käyttö
  - b) tupakointi
  - c) ravitsemus
  - d) vapaa-aika ja harrastaneisuus
  - e) itsestä huolehtiminen, siisteys
  - f) päivärytmi

- 4) Sosiaaliset suhteet
  - a) suhteet ystäviin ja sukulaisiin
  - b) osallistuvuus esim. harrastuksiin
  - c) suhtautuminen työkavereihin
  - d) suhtautuminen asiakkaisiin
  - e) erilaisuuden hyväksyminen
  - f) tiimi / parityöskentely

- 5) Itsetunto / usko omaan kykyihin
  - a) onnistumisen kokemukset
  - b) palaute työllistymisjaksolla
  - c) hankalat / vaikeat tilanteet
  - d) positiiviset asiat työllistymisjaksolla

- 6) Työelämävalmiudet
  - a) opitut taidot työllistymisjaksolla
  - b) työkokemus Korttelikodilla
  - c) Korttelikodin säännöt (työajat, tauot, päihteet jne.)
  - d) missä asioissa olet hyvä?
  - e) kehittymistarve
  - f) tulevaisuudensuunnitelmat
  - g) asenteen/mielipiteen /käytöksen muutos työllistymisjakson aikana

Esimerkki analyysirungosta. Millaisena tukityöllistetty kokee fyysisen ja psyykkisen terveydentilansa työllistämisen-jakson aikana?

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
<p>...et mul on polvis nivelrikko mut ei sille, et varmaa sit tekopolvet...</p> <p>...sit se alkuvaihe, kun sit pitikii tehdä fyysistä siivousta ja kaikkee tällasta, niin silloinhan mulla alko prakaä selkä...</p> <p>...verenpaine vähä ylääl ollu...</p>	<p>polvivaivat</p> <p>selkäkipuja</p> <p>verenpainetta</p>	<p>kokee fyysisiä oireita tällä hetkellä</p>	<p>kokee terveydentilansa huonoksi</p>
<p>...masennusten ja muitten myötä semmonen niinku unettomuusongelma...</p> <p>...muillakii on kokemusta täst masennuksest ja ettei mikää mee putkee...</p>	<p>masennus ja unettomuus</p> <p>masennus</p>	<p>kokee psyykkisiä oireita tällä hetkellä</p>	
<p>...täs ollu hyvä, et ei oo mitää sairauksii...</p> <p>...roppa kestää, kun ei oo mitään sairauksii...</p> <p>...mitää ongelmia, kun ei oo homettakaa tääl...</p> <p>...sinne kauppaan, et tuli niinku tavallaan sellanen, et rupes pelkäämään jo ihmisiä...</p>	<p>hyvä terveys.</p> <p>ei sairauksia</p> <p>ei terveysongelmia</p> <p>ihmisten pelko työttömänä ollessa</p>	<p>ei fyysisiä eikä psyykkisiä oireita tällä hetkellä</p>	<p>kokee terveydentilansa hyväksi</p>

Esimerkki analyysirungosta. Millaisena tukityöllistetty kokee elämäntapansa tukityöllistämisyksikön aikana?

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
<p>...ainakii täs tulee tää selkee niinku normaali päivärytmi. Et se on niinku ykkösasia. Kun saa sen päivärytmin se tekee jo niin hyvää...</p> <p>..aamulla pitää herätä, nii se on pakottanu, et pitää mennä nukkumaan...</p> <p>..alkuvaiheessa ensimmäiset puol vuotta, vaikeeta aamul herätä...</p> <p>..no nyt kun tulee kevät, nii kyl mie sille käyn lenkillä. Ja sit kesälhän mie pyöräilen...</p> <p>...tääl monelle piirtäny, kun moni on nähny et mä olen hyvä piirtämään...</p> <p>...mielummin täällä Korttelikodilla, kun istuu kotona neljän seinän sisällä. Saa semmosta rytmiä elämään...</p>	<p>Tyytyväisyys päivärytmin saavuttamisesta</p> <p>unirytmii parantunut</p> <p>aamuhäätäminen aluksi vaikeaa</p> <p>liikunnan lisääntyminen</p> <p>taiteellinen harrastus</p> <p>työ antanut rytmiä elämään</p>	<p>Vuorokausirytmii muutos</p> <p>harrastukset</p> <p>elämän rytmin muutos</p>	<p>Kokee elämäntapojen muuttuneen paremmiksi</p>

Esimerkki analyysirungosta. Millaisena sosiaalisuus ja ihmissuhteet koettiin työllistämisyksikön aikana?

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
...kaikist tärkeintä on ollut sosiaalisuus puoli, kun se meni sihe kotona olemisee...	Kokee tärkeänä sosiaalisen kanssakäymisen lisääntymisen	suhteet työkaveriini	suhtautuu positiivisesti työkaveriini
...oon saanu ystäviä, ihan esimiehestä lähtien..	saanut jaksolla ystäviä	suhteet sukulaisiin	suhteet sukulaisiin ja ystäviin
...tosi tärkeätä käydä äidin luona. Ihan mielellään käydään...	äiti tärkeä		
...äiti asuu ihan lähellä. Siellä käyn paljo auttelemassa...	äiti tärkeä		
...sukulaistenkaa ei olla paljo yhteydes...	perheetön, muutama kaveri		
...mul ei oo perhettä, pari hyvää kaverii...	kokee tärkeänä käynnit asiakkaiden luona	suhtautuminen asiakkaisiin	suhtautuu positiivisesti asiakkaisiin
...saattaa olla vanhuksia ettei käy viikkoo muut kun myö. Nii et ne pääsee juttelee jonkuu kans...	arvostaa asiakkaita		
...asiakkaat on vanhoja ihmisiä, ja niiden kans on niin että arvostaa niitä...			

Esimerkki analyysirungosta. Mitkä asiat työllistämisyksiköllä ovat antaneet uskoa omaan kykyihinsä?

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
<p>...mie koen tän työn et tää on sellast työtä, jollon niinku todella tarkoitus...</p> <p>...kokemuksena, ja näkee ihan missä kunnos on vanhukset ja yksinää tuolla...</p> <p>...se on kun mie vanhuksii autan, nii vanhukset on hirveen kiitollisii...</p> <p>...itekii saa jotain siint kun mummo sanoo et onni kun oot olemas...</p>	<p>työllä on tarkoitus</p> <p>näkee vanhusten yksinäisyyden</p> <p>asiakkaat ovat kiitollisia</p> <p>hyvä palaute asiakkailta</p>	<p>Työn antama tyydytys</p>	<p>Kokemus tekemänsä työn tarpeellisuudesta</p>
<p>...ihan puretaan siis täällä työkavereitten kanssa, sit ei tarvi kotona murehtii...</p> <p>...ohjaus pelaa ja henkilökunta yrittää yhteishenkeä hirveesti...</p> <p>...uskaltaa letkautella ja sammakoita pomsahtaa niinkun itse kultakin...</p>	<p>voi puhua työkavereitten kanssa</p> <p>saa ohjausta ja kokee yhteishenkeä</p> <p>voi puhua vapaasti</p>	<p>työyhteisön antama tuki</p>	<p>Myönteinen kokemus itsestä osana työyhteisöä</p>

Esimerkki analyysirungosta. Millaiseksi tukityöllistetty kokee työelämävalmiutensa työllistämisyksikön aikana.

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria
<p>...on sitte kaikenmaailman atk-kurssit tässä, pyörätuolikoulutukset ja hoivapajaa teoriaa ja käytäntö...</p> <p>...oon käynyt hygieniapassin ja kotipalvelun ammattitutkinnon...</p>	<p>opiskellut atk- ja pyörätuolikoulutukset, sekä hoivapajakoulutusta</p> <p>hygieniapassi ja kotipalveluammattitutkinto</p>	<p>Osallistuminen</p> <p>korttelikodin koulutuksiin</p>	<p>Koulutus</p>
<p>..käyn asiakkaille kaupassa ja enimmäkseen tuossa kahviossa sitte...</p> <p>...se on mulle semmonen ponnahduslauta eteenpäin että...</p>	<p>kaupassa käynnit ja kahviotyöskentely</p> <p>kokee saaneensa valmiuksia</p>	<p>Työkokemus</p> <p>Korttelikodilla</p>	<p>Osaaminen</p>
<p>...mut silleen tää on niinku hyvä et kun on viis tuntii ja tässä saa niinku huilata kumminkin..</p> <p>...työaika tääl on naurettavan lyhyt. Se on niinku se miinuspuoli tässä...</p>	<p>työaika sopiva</p> <p>työaika liian lyhyt</p>	<p>Työajat ja tauot</p>	<p>Työelämän pelisääntöjen noudattaminen</p>
<p>..olen sellanen ronskila hilda, mie menen ja teen, en arkaile...</p> <p>...sit taas kun mul on kotihoidost kokemusta ja kaikkee</p>	<p>rohkea ja aloitekykyinen</p> <p>työkokemusta kotihoidosta</p>	<p>persoonalliset ominaisuudet</p> <p>työkokemus</p>	<p>Henkilökohtaiset vahvuudet</p>

<p>...jotain tämmöstä kun sais jatkaa. Nytkii haettiin henkilökohtasta avustajaa...</p> <p>...lähihoitajaks mie haluaisin lähtee...</p>	<p>Kotipalvelutyö tai henkilökohtaisen avustajan työ kiinnostaa</p> <p>lähihoitajaksi opiskelu kiinnostaa</p>	<p>työelämä</p> <p>opiskelu</p>	<p>Kiinnostuksen kohteet</p> <p>Kiinnostuksen kohteet</p>
<p>...tietyst keikkoja sais olla enemmän...</p> <p>..välil on keikat tosi vähissä. Mie oon miettiny et voisko ruokapäivii olla enemmän...</p> <p>...monet asiakkaat ei tienny et tässasta apua saa. Niinku kaupassa käynti ja jotain. Enempi vois kertoo näistä, niin varmaan olis enemmän asiakkaita...</p> <p>...mut eihän tästä puhuta eikä paljo mainosteta missään leheessä. Esimerkiks ankkurii vois kirjoittaa..</p> <p>...oon ihmetelly, kun leheessä on aina se mitä missä. Niin mitä varten ei ilmoteta siinä, et mitä ruokaa on...</p>	<p>enemmän työtehtäviä</p> <p>enemmän ruokapäiviä</p> <p>tiedottamisen lisääminen</p> <p>Suurempi julkisuus</p> <p>Ruokapäivistä ilmoittaminen</p>	<p>Työn kehittäminen</p> <p>Työpaikan kehittäminen</p>	<p>Kehittäminen</p>

Hei!

Olemme kaksi sairaanhoidon opiskelijaa Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta, Outi ja Maarit. Teemme Korttelikodille opinnäytetyötä, jossa **haastattelujen** avulla on tarkoitus saada selville sekä hyviä että kehitettäviä asioita Korttelikotien toiminnassa. Opinnäytetyön aiheena on: " Pitkäaikaistyöttömän kokemukset elämäntilanteestaan tukityöllistymisen aikana". Haluaisimme Sinun kertovan meille, mitä vaikutuksia työllistymisjaksolla on ollut elämääsi ja työelämätaitoihisi.

Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Sinun mielipiteesi on erittäin tärkeä, jotta saamme tietoa henkilöiltä, joilla on omaa kokemusta toiminnasta! Sinulla on mahdollisuus omilla mielipiteilläsi vaikuttaa Korttelikodin tulevaan kehitykseen.

Kaikki tiedot jotka haastatteluissa saamme, ovat salassa pidettäviä. Niitä ei saa kuulla eikä lukea kukaan muu kuin tutkija itse. Kirjoitettu ja nauhoitettu tieto hävitetään asianmukaisesti.

*Haastateltavan nimi pysyy salaisena, se ei tule tutkimuksessa julki.

*Kaikki haastatteluaineisto on salaista, sitä ei saa tietää kukaan Korttelikodin toinen työntekijä eikä esimies.

Olisimme kovin kiitollisia, mikäli sinulta löytyisi aikaa ja halua tulla haastateltavaksi. Maarit haastattelee alle 50 - vuotiaita ja Outi yli 50 - vuotiaita.

Jos kiinnostuit ajatuksesta, ilmoita asiasta vastaavalle ohjaajalle tai

Maaritille

Outille

maarit.takala@student.kyamk.fi

outi.repo@student.kyamk.fi

KIITOS!